

B a l - A y ı

Ergun Kocabiyik

*“Enkidu, Şimdi sana
baktığımda gök tanrılarından
biri gibi akıllandığını
görebiliyorum.”*

GılgamıŐtan

Q- yk 

Bal-Ayı

Ergun Kocabıyık

altkitap - Öykü 2

Bal-Ayı

Ergun Kocabıyık

Ağustos 2000

Yayıma Hazırlayan: Yekta Kopan

Tasarım: Faruk Ulay

Tasarım Uygulama: Ergun Kocabıyık

Kapak Resmi: Bir filme ait lobi fotoğrafı

© 2000 altkitap ve Ergun Kocabıyık

Yapıtın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayımcının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.altkitap.com

editor@altkitap.com

Yazar Hakkında

1965 yılında Akşehir'de doğdu; Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde büyüdü. Televizyon yayıncılığı eğitimi aldı ama sekiz yıldır televizyon izlemiyor. Bilgisayar programlarını yerelleştiren bir şirkette çevirmen ve redaktör olarak çalışıyor.

İçindekiler

Balayı	9
Birinci Mevkide Aşk	10
Röportaj Yapan Kadın	12
Kahire'ye Ödemeli	13
Üç Bacaklı Kadın	14
Kokarca	16
Sırtlan Yürüyüşü Sırtması	20
Karantina	21
Adamkuşu	22
Hasta	23
Profesör Nemrut'un Büyük Buluşu	25
Battaniye Kaplanı	26
Soyağacımız	27
Düğme Böceği	28
Üç Bacaklı Dağ Gorili	29
Yalancı Akrep	31
Peygamberdevesi (Camelus Mautis)	33
Kertenkeleyılanı (Caolopedis Monspessulaus)	34
Büvelek (Hpoderma Diana)	36
Balayısı	37
Dişler	39
Düş İçre Düş	40
Kentin Ortasında	41
V Yaka	42
La Tumba İl Tu'tumba	43
Kıyma	44
Daktilonun Başında Suskun Oturuş	45
Opus Magnum	47
Kopya	48
Almancı	49
Otostop	50
Yürüyüş	51
Böbrek Taşı	52
Vittorio Pena'nın Kısa Yaşam Öyküsü	53
Karanlığın İçindeki Delik	56
Bunak	59
Telgraf	61
İstenmeyen Adam	65
Üniforma	72
Yoklama	75
Paraşütsüz Atlayış	78
Giyotin Hakkında Rapor	79
Derin Uyku	81
İkinci Balayı	82

Çiçekdürbününde Adamkuşu Görmek

Yekta Kopan

yekta@superonline.com

*Bir eğretileme nasıl sözcüğü sözcüğüne
ciddiye alınmazsa, bir kurmaca metin de
bütünüyle ciddiye alınmaya gelmez.*

John R.Searle

Bir kitabın yayına hazırlanma süreci, yayına hazırlayacak olan kişinin kendini bir okur olarak görmesiyle başlıyor kanımca. Daha önce pek az kişi tarafından okunmuş bir dosya, bir kitap elinize geliyor. Kitaptaki metinler daha önce başka yayın organlarında yayınlanmış, dolayısıyla okuruyla buluşmuş bile olsa, bir kitap biçiminde eline alan az sayıda insandan biri oluyorsunuz. Ayrıca diğer okuyanlardan farklı bir göreviniz de oluyor. Kitabın edisyonunu yapmak. Bu giderek okur olmaktan çıkıp, kitabın üstünde söz sahibi olan bir kişi konumuna geçmenizi sağlıyor. Değişiklikler, kitabın yapısında fikir yürütmeler, kimi zaman bir cümle üstünde yaşanan bitmez tükenmez yeni okumalar. Bütün bunları bir kitabın edisyonunun zorluklarını ya da kişiye verdiği üstünlük duygusunu anlatmak için yazmadım. Çünkü öyle kitaplar var ki, siz ne kadar kendinizi kitabın üstünde görmeye çalışırsanız çalışın, o daha ilk sayfalarında sizi kendi dünyasına, kendi kurgusuna, kendi diline hapsediyor. İşte Ergun Kocabıyık'ın kısa öyküler olarak adlandırdığımız metinlerinden oluşan *Bal-Ayı* isimli kitabı da böyle bir

kitap.

Ergun Kocabıyık, *Hayalet Gemi* okurlarının ilgiyle izlediği bir isim. İlk yıllardaki kısa öykülerinin yerini –ki *Bal-Ay*'nin büyük bir bölümü bu metinlerden oluşuyor– zaman içinde denemelere, inceleme yazılarına bıraktı. Söz Yayınları'ndan çıkan ve Hurufilik üzerine özgün bir incelemesini içeren kitabı *Yazılı Yüz* dikkat çekici bir çalışmaydı. Uzun yıllardır bir "Simgeler Sözlüğü" hazırlamakta olduğunu bildiğimiz yazar, bu kitabıyla hem eski okurlarına, hem de bu metinlerin büyük bir kısmını bilmeyen daha genç okura selam gönderiyor.

Okur bir metni okurken kendi söz-eylem uzamını neredeyse tümüyle unutarak ve belki de tam da yazarın olmasını istediği şekilde yazarın/yazının söz-eylem uzamı içine girer. Metnin ve kurgunun yapısı bir süre sonra bize bildiğimiz ve hatta bizce değişmez olan gerçekleri başka bir gözle görme zorunluluğunda bırakır. Bu yüzden her yeni kitap, okurun gözünü bir kez daha çiçekdübününe (kaleidoscope) dayamasına neden olur. Bir çiçekdübününü elimize aldığımızda onun bir mercek, aynalar ve renkli cam parçalarından oluştuğunu biliriz aslında. Ama gözümüzü dayadığımız andan itibaren sadece gördüklerimiz ve bu gördüklerimizin bizdeki yansımasıdır önemli olan. Dübünün o basit mekaniği kendini tümüyle unutturmuş ve izleyen/okuru yeni bir okumaya yönlendirmiştir: Al bakalım izleyici/okur, ben sana düzgün bir mekanik/kurgu ve güzel cam parçalarıyla/dille bezeli bir oyuncak/kitap veriyorum. Bundan sonrası sana kalmış.

The Beatles'ın Efsanevi *Yellow Submarine* albümündeki "Lucy in the Sky with Diamonds" şarkısı uzun yıllar tartışma konusu olmuştu. Çünkü dinleyen/okura göre grup bu psikodelik şarkısında uyuşturucu deneylerini anlatmaktadır. Şarkının adının baş harflerinin yan yana gelmesiyle oluşan LSD harfleri de bunu kanıtlamaktadır. Yıllar sonra bu soru kendisine yöneltildiğinde John Lennon, şarkıyı oğlunun gittiği anaokulundaki küçük bir kız çocuğunun çizdiği resimden etkilenerek yaptığını, ortada başka da bir şey olmadığını söyler. Aslında kanımca tam olarak da söylemek istediği (belki o da olaya bu şarkının içinde söz ettiği kaleidoscope gözlü kız gibi bakıyordu) şudur: Sadece bir

şarkı yaptık, ve bunun bizim için ne ifade ettiğini değil sizin için ne ifade ettiğini sorgulayın.

Bu örnekten de anlaşılabilirceği gibi metin, yazarının masasından havalanıp, okurunun penceresine konduktan sonra nesnel deneyler dünyasını ardında bırakmış ve kendi dünyasına bir davetiye vermiş olur. İşte Ergun Kocabıyık'ın metinlerinde de okur her yeni satırda bir pusulayla karşılaşacak. Bu pusulanın her zaman kuzeyi göstermesi gibi bir amacı yok yazarın. Nesnel deneyler dünyasındaki kuzeyin, kurgusal metinler dünyasında hangi yöne denk düştüğünü kim merak eder ki? Yazar, kitabın adındaki çok anlamlılıktan başlayarak bir çoklu okumaya ve "kaybolacaksınız böyle bir dünyada kaybolun" demeye davet eden kitabında, kimi zaman durgun bir anın kendi içindeki deviniminde, kimi zaman ansiklopedik bir bilginin şaşırtıcı yorumlarında kimi zaman da kendisine/okura ayna tuttuğu coğrafyalarda gezdiriyor sözlerini. Bu anlamda *Bal-Ayı* üstünde uzun süre konuşulacak, şaşırtıcı yapısıyla kimilerini mutlu kimilerini tedirgin edecek bir kitap olarak çıkıyor karşımıza.

Girişte John R.Searle'den yaptığım alıntı kimilerinin dikkatini çekmiş ve buradan yola çıkarak kurguların ciddiye alınmaması gerekliliğine inandığım sonucunu çıkarmış olabilirler. Ünlü dilbilimci Searle'in anlatmaya çalıştığı şeyin şu olduğuna inanıyorum: Eğer bir kurmaca metni nesnel dünyanın gerçekliği içinde ciddiye almaya kalkarsanız çiçekdürbünü sizin için mekanik bir aletten öteye geçemez. Yazıya bir kitabı yayına hazırlayan kişinin ruh halini anlatarak başlamamın nedeni ise, sözü *Bal-Ayı*'yla ilgili öznel yorumlarıma getirmektir. Sonra bunu yapmamın ne kadar büyük bir hata olacağını anladım. Çünkü tümüyle bana ait olan bir okuma başka bir okurda bambaşka bir şekilde vücut bulabilir. Yine de çocukluğumda gördüğüm ve ne olduğunu anlamadığım bir kuşun kimliğini öğrenmemi sağladığı için Ergun Kocabıyık'a bir kere daha teşekkür ediyorum: Meğer bana da Adamkuşu görünmüş.

I

“Seven de benim sevilen de”

İbn Arabi

Balayı

Yeni evlenmişlerdi. Balayına çıkmayı düşünüyorlardı. Çıktılar.

Küçük sakin bir kasabada, bir dağ oteline yerleştiler. Soğuk bir otele. Mutlu gibidirler ve oteldeki böcekler.

Bir sabah karısını yatağında ölü bulan adam, balayına çıkmakla hata ettiklerini düşünür.

Kadının ölüm nedenini öğrenmek için yaptığı her girişim sonuçsuz kalır.

Adam hep aynı kabusu görmeye başlar: Uyandırmak için kendisine doğru çevirince onu, parçalanmış yüzüyle karşılaşır.

Otel odasındaki ilk gece uykusuz geçer; ikisi de dışarıdaki bal rengi dolunayın farkında değildir.

Ormanda yürüyüş yaparlar, sevişirler, otları koparırlar, bazı ağaç dallarını kırarlar, çeşitli canlıları ezip öldürürler. Karısı da ertesi gün ölür.

O sabah erken uyanmış, tesadüfen güneşin doğmakta olduğunu görmüştür. Karısının da görmesini ister. Karısının uykusu ağırdır. Yarası kanamıştır. Çarşaf batmıştır. Makyajlı yüzü, bence ayı pençesiyle parçalanmıştır.

Adam televizyonda bir Amerikan filmi izler. Cenazede çok insan vardır.

Adam karısının cesedini tokatlar. Aniden durur. Elleri ojelidir. Kadın, üzerindeki çarşafın altında çırpınmaktadır.

Adam kadını sarsarak uyandırır.

Kahvaltıda bol bol bal yerler.

Birinci Mevkide Aşk

İran-İtalyan ortak yapımı bir film bu. Hikâye gerçek bir düşe dayanmaktadır. Başrollerde Sylvia Kristel, Enrico Montesano. Büyük prodüksiyon, 1977, renkli. Aylardan haziran; yer, İran. Enrico'nun babası Tahran'da bir yayımcıdır, edebiyat çevrelerinde krala bağlılığıyla tanınır. Fakat devrim olacağı anlaşılınca Kültür Dairesi'ndeki görevinden alınır. Enrico, anne ve babasını yurtdışına kaçırmak

için bir plan yapar. Polis numarayı yutar.

Devrim başarıya ulaştınca, yurtdışına çıkış sırası artık Enrico'ya gelir. Evden ayrılmadan önce içeriye son bir kez daha bakar ve masanın üzerindeki birkaç yasak yayını yolda okumak üzere çantasına atar.

Dışarıda hava kapalıdır. Devrim münasebetiyle sülیمان bir hava limanı. Mecburen trenle uzun bir yolculuk yapacaktır Enrico. Tahran-Roma treni saat 18.55'te 2 nolu perondan kalkacaktır.

Enrico gitmeden önce, son bir kez şark kahvesi içmek ister. Kahvede, idam mahkûmu üç lider –üçü de travestidir aslında– poker oynamaktadır. Çevrelerindeki meraklı kalabalık sonucu beklemektedir. Koalisyonu varacaklar yoksa yeni bir savaş daha mı çıkacak, bunu kartlar söyleyecektir. Kahve içmekten vazgeçer Enrico. Gider ayak bir terslik çıkacak gibidir.

Dışarıda taksi bekleyen bir kadın vardır: Sylvia Kristel. Kadayıf gibi tel tel bir yağmur başlar, fakat sonradan kristal doluya çevirir. Enrico bir taksi çevirir, Sylvia'yı yanına çağırır. Tanışır, acayip kaynaşır. Kadının yanında eski kocasından bir oğlu ve iki de bavulu vardır.

Garda Godard'ı görürler. Film çekmektedir. Godard Amerikalı bir zenci rolündedir; Sylvia'nın oğluna (Rossi) bir deniz topu armağan eder ama

bunlardan zaten Tahran'da çoktur.

Tren tam zamanında kalkar. Enrico ve Sylvia birlikte seyahat etmeye karar vermişlerdir. Numaraları birinci sınıftır. Bu numaralar sırasıyla şunlardır: 61, 62, 63, 64, 65, 66. Bütün kompartımanı kapatmışlar, pencereleri ise açmışlardır.

Rossi uyusun diye gözünün içine bakarlar. Rossi uyur. Kadın yalancıkta gözlerini kapatırken, eteğinin altından bacaklarını çıkarır. Enrico dayanamaz, perdeleri kapatır. Beklenmedik bir anda ortaya çıkan Bay Jenerik seyircinin tepkisini çeker. Herkesin aklında aynı soru vardır: Düşler neden hep ortasındaiken biter?

Röportaj Yapan Kadın

Bir gün bir kadına rastladım. Bir sinema önüydü. Gişede alkollü yaşlı bir biletçi, kapıda bıçkın teşrifatçılar ve kasalar dolusu boş gazoz şişesi.

Uzun bir röportaj yaptı benimle kadın. Bol bol fotoğrafımı çekti.

Aynı gün sinemaya yakın bir yerde yine karşılaştık. Gülümsedik birbirimize. Sonra biz, birkaç kez daha karşılaştık peş peşe. Ben aslen Kütahyalıyım.

Ertesi gün devam edince karşılaşmalarımız, kabardı her yanım. Dedim, "bütün bunlar rastlantı değil." "Ya ne peki?" diye sordu, titreterek kirpiklerini. Ben parmak uçlarını okşamakla yetindim. "Ara beni" dedi. Aradım. "Karşılaşalım" dedim. Sonrası sıkıntılı telefon bekleyişleri. Eski bir yaranın nükseden sızısı.

Polis tarafından aranıyormuş. Sorgu sual, işkence. Çok Uzun zaman geçti aradan. Onu gördüm bir başka yerde birisiyle. Yine röportaj yapıyordu. Boğaz kenarıydı. Boğazı kesilmiş bir çocuk cesedi çıkarıyordu balıkçılar. Saçını iyice kısaltmış, benimkilerse omuzlarıma dökülmüş. Bak ben o'yum, sen o'sun; gene karşılaştık diyemedim.

Kahire'ye Ödemeli

Şehrin göbeğinde, telefon kulübesinin önündeki kuyrukta bir adam vardır. Kimi, neden arayacağına henüz karar vermemiştir. Bekleyişini bozan, omzuna konan bir kelebektir. Geriye doğru yavaşça döner, dokunan elin sahibi esmer bir Türkçe konuşmaktadır. Saçları kıvrıktır. Mısırlı ünlü bir şarkıcının adını kullanmaktadır.

Kısaca tanışılır. Adam, kadının yanındaki arkadaşı Nana'yı Japon sanır, oysa Korelidir. Sıra karışır. Hava bozar; yağmur çiselemeye başlar. Bir bezik salonuna girerler.

Kadının kulaklarının iç kıvrımları belirsizdir. Adama, New York'ta geçirdiği bir kalp ameliyatının ardından İtalyan sevgilisinin nasıl ortadan kaybolduğunu anlatır.

Yanlarına yaklaşan iri yarı bir adam, Kung-Fu hocası olduğunu açıklar. Koltuğunun altındaki kırmızı klasörü açar, gazete kupürleri, el ilanları, afişler masaya yayılır:

Adam, "kaval üstadı"dır.

Adamın, Uysal Deniz isminde bir meslektaşı vardır.

Adam, "milyonların sevgilisi"dir.

Adam, her türlü eğlenceye "sihirli kavalıyla" katılabilmektedir.

Adam, "İslam bilgini"dir.

Adam, "Sanat Güneşimiz"dir.

Adam, "Güzel Sanatlar Akademisi'nin medarı iftihar"ıdır.

Adam, "Mısır kralının portresini yapmak üzere Kahire'ye davetli"dir.

O, "Dünyanın Belediye Başkanı"dır.

Dünya avucunun içindedir.

Kızların şipşak karikatürlerini çiziverir, ama sonuç şaşkıncı değildir. Kung-Fu hocası, bütün ilginçliğine karşın çok sıkıcıdır; yüz bulamayınca salonu terk eder.

O gece, telefon kuyruğundaki adamla Mısırlı kadın sevişirler. Kadının kalbi metalik bir ses çıkarmaktadır. Kaynamış bir dikiş izi göğsü boydan boya ikiye ayırmaktadır. Adam, sabaha karşı uyanır. Oda karanlık ve havasızdır. Tek başınadır yatakta. Dışarıda bir horoz ötmekte, radyoda Ümmü Gülsüm'ün bir şarkısı çalmaktadır.

Üç Bacaklı Kadın

İçerisi daha çok eski bir İstanbul evini andırıyordu. Salon yeterince aydınlık olmadığından eşyaları seçemiyordum. Ancak, sol tarafımdaki kapı aralığından gelen ışıkla aydınlanan döşemeleri solmuş bir koltuğu ve yanındaki komodini hatırlar gibiyim. Sanırım komodinin üzerinde özenle yerleştirilmiş bazı eşyalar vardı. En göze çarpanı da siyah elbiseli, uzun siyah saçlı plastik bir bebektir. Fırfırlı uzun eteği belden aşağısını tamamen kapatıyordu. Sırtı duvara gelecek şekilde oturtulmuş, kolları görünmeyen birisine kucak açmış gibi ileri uzatılmış öylece duruyordu. Salonda benden başka kimse yoktu. Sadece aydınlık koridordan gelen bazı sesler duyuyordum; benim de çalışanlarından birisi olduğum bir iş yapıyordu orada. Çalışmayı bırakıp sırf meraktan salona girmiştim.

Gongu çalan saatle aynı anda işittim sesini: “Yakında uzun bir bakım isteyeceğim bizimkilerden”. Konuşabildiğini fark edince ona doğru yaklaştım. Beni ne şaşırtmış ne de korkutmuştu. Koltuk altlarından kavrayıp kaldırdım. Göründüğünden çok daha ağırdı ve eteğinin altından sarkan üç bacağı vardı. Üç kısa konçlu beyaz çorap ve üç siyah rugan ayakkabı.

Bakışlarından mutsuz olduğu anlaşılıyordu. Sırrını ortaya çıkartıp onu üzmüş olmalıyım diye düşündüm. Teselli etmeye çalıştım onu: “Sen aslında iki bacaklısın. Gerçekten. Hiç üç bacaklı gibi değilsin.” Sanki bu sözlerimle biraz daha büyümüş ve kollarımı dolduran küçük bir kadın olmuştu. Beni öptü. Soğuk plastik bedenine karşın sıcak ve ıslak bir öpüştü. Siyah saçlarını savurmuş, yüzündeki mutsuzluk ifadesi dağılıp yerine kararlı bir gülümseyiş yerleşmişti, “Seni bir daha böyle sakallı görmeyeyim tamam mı?” demişti. Nedenini bilmeden söz vermişim ona; sakallarımı en kısa zamanda kesecektim. Fakat ona sözümü tuttuğumu gösteremedim. Ne gittiğim o evde ne de başka bir yerde bir daha hiç üç bacaklı kadını görmedim.

II

“Hayvan, önüme, beni çeken ve bana yabancı olmayan bir derinlik açar. Bu derinliği bir anlamda tanıyorum: Bu, benim derinliğimdir.”

Georges Bataille

Kokarca

Kentin ıssız bir köşesinde olmalıydık. Mevsim normallerinin üzerinde seyreden sıcaklıkla yavaş yavaş kavruluyorduk. Üzerimden çıkarıp atamadığım bir kürkün varlığı duygusuyla boncuk boncuk terliyordum.

Sanırım yaşları benden küçüktü. Kendimi nasıl olduysa aniden yanlarında onlarla konuşmaya çalışırken buluvermiştim. Tahta kurtlarının sabırla işledikleri ahşap çitin üzerinde oturuyorlardı. Kız, bu yazı ailesiyle birlikte Lawrance'da geçireceğini söylüyordu. Ondaki etkilenmişim; nedensiz, birdenbire, tutkuyla. Varlığımı pek ciddiye almıyor gibiydi; yanındakiyle konuşmasını sürdürürken sırtını bana dönüyordu. Hissettiğim duyguya "kıskançlık" denir mi bilmiyorum; ama yanındaki oğlanla yarın da vakit geçirip geçirmeyeceği sorusu şimdiden içimi kemiriyordu. Ona karşı hissettiğim duyguların böylesine ani bir şekilde gelişmesi beni daha önce tatmadığım bir duygu karmaşasının içine savuruyordu.

Bağırsaklarımdan başlayan bir ağrı kavisler çizerek kuyruk sokumumda sonlandı.

Lawrance'ın nasıl bir yer olduğuna ilişkin sorumu yanıtlarken, yüzünün ayrıntılarını incelemek istiyordum. Ama engel olamadığım bir utangaçlıkla ona bakmaya cesaret edemiyordum. Dayanılmaz güzelliğinden ürküyordum.

"Lawrance harika bir sayfiyeliktir. Suları çok bulanık ve paslı. Ama biz yine de her yaz gidiyoruz..." Bu çelişik durumu kavrayamıyordum. "Neden?" diye sordum; bunu o da bilmiyordu. Lawrance'ın gerçek değil bir metafor olabileceğini söyledim birkaç ter damlası şakaklarımdan boynuma doğru kayarken. Simgelerle örülmüş bir metni çözümlenmeye çalışıyordum âdeta; Lawrance da bu metnin tam merkezinde duruyordu. Uzun, karmaşık, şaşırtıcı açıklamalar yapıyordum. Beni dikkatle dinlediğini fark ettim. Sanırım anlattıklarımı etkilenmişti. "Bak bunu daha önce hiç düşünmemiştim" diyen gözlerle bakıyordu. Beni çok zekî sanmasına neden olabilecek karmaşık cümleler kuruyordum. Ama ne söylediğimin tam olarak farkında değildim. Ona karşı hissettiğim tutkuyla kendimden geçmiş, esrik bir şaman gibi doğaçlama sabukluyordum. Benim ayinsel bir vurguyla sürdürdüğüm gevezeliklerimi hayranlıkla dinliyordu. Onu etkilemeyi başarmış

olduğum, buğulu bakışlarından anlaşılıyordu. Dilimi teslim almış başka bir varlığın etkisiyle yaptığım bu konuşma, kasıklarımaya saplanan bir ağrıyla kesintiye uğradı. İki büküm dizlerimin üzerine çöktüm. Sancıyla kıvranmaya başladım. Birkaç damla ter burnumun ucundan toprağın üzerine düştü. Ter damlasının ıslattığı noktaya yoğunlaştı tüm dikkatim.

Birlikte yolda yürüyorduk. Yanındaki oğlan ortalıkta görünmüyordu. Ondan kurtulmuş olmamıza seviniyordum. Ne var ki, hâlâ iki yabancıydık. Saplantılı bir yanlış anlaşılma duygusunu paylaştığımızı kanıtlarcasına, yürürken birbirimize dokunmamaya özen gösteriyorduk. Ellerimiz kazara birbirine dokunursa bunu saymıyorduk.

Başım öne eğik ilerlerken ellerine daha önce dikkat etmediğimi fark ettim. Onu görmüyordum. Görüş alanım içinde sadece yürüyen bacaklarım, ayağımdaki tozlu botlar vardı. Ama ince bileğini, yumuşak şeffaf parmaklarını tahmin edebiliyordum. Işığa tutulduğunda içinde ne var ne yok görülebiliyordu. Bedeni, hoş kokulu özel bir sıvıyla dolu olmalıydı ve bu sıvıda yüzen minik parlak taneciklerin saçtıkları ışığın renginden, hareketlerinden anlaşılıyordu, duygu ve düşüncelerindeki değişimler. Onu böyle anlıyordunuz. Bilmediğiniz sessiz bir dili öğreniyordunuz sanki ya da unuttuğunuz bir dili hatırlamaya başlıyordunuz. Onunla beraberken dudaklar ve dil sadece dudak ve dildi.

Yürürken konuşmamız hiç kesilmedi. Ne konuştuğumuzun farkında bile değildim. Bir roman okurken metinden kopup tamamen farklı bir şey düşünmeye başlamanıza karşın dudakların kendi başına okumaya devam etmesine veya otomobil kullanırken aklın bambaşka yerlere gitmesine karşın ellerin ve ayakların görevlerini tek başına sürdürmesine benzer bir olay gerçekleşiyordu. Konuşuyordum bilincimse tamamen başka yerlerde sürüyor, bazı geceler eve gelmiyordu. Konuşmak paravan şirketimdi.

Arkamızdan, bir şekilde kurtulduğumuzu sandığım oğlanın arsız sesi duyulunca irkildim; buzdan iki okun şakaklarıma saplandığını hissettim. Kafatasımda televizyonun açılırken veya kapanırken çıkardığı elektronik çıtırtılardan duyuldu. Saçlarım manyetik bir alana tutulmuşçasına havaya dikildiler. Öfkeyle geriye döndüm. Kızı yanına

çağırıyordu. Çitten fazla uzaklaşmamış olduğumuzu fark ettim. Oysa saatlerdir yürüyorduk az önce. Bütün ümitlerim suya düşmüştü. Ama kız oğlana, benimle kalacağını ve tek başına eve dönebileceğini söyleyince içime soğuk sular serpildi. Havadaki aşırı nem gizli bir el gibi boğazımı sıkarken, dudaklarıma ne kadar yansıdığından emin olamadığım bir mutlulukla gülümsüyordum.

İki yanı ağaçlarla kaplı toprak bir yoldaydım. Evlerine doğru yürüyorduk. "Yürüyorduk" diyorum ama ne yanımdakini gördüğüm vardı ne de geçtiğim yerleri. Sadece onu imgeleyerek yürüyordum. Aklımın akıntısına kapılmış sürükleniyordum.

Yolun kenarında bir kokarca dikkatimi çekti. Kapısı açık bir kafesin içinde kıpırdamadan duruyordu. Sessizce yanından geçtik ve kısa bir süre daha yürüyüp oturdukları apartmanın önüne ulaştık. Onu yeniden görüp göremeyeceğimi sormayı düşünürken beklememi, az sonra döneceğini söyledi. Eşyalarını toplayacak ve benimle gelecekti.

Birkaç basamak çıktıktan sonra demir bir kapıdan içeri girdik. İçerisi bir mağara kadar serindi. Çeşitli yönlere doğru uzanan merdivenler görülüyordu. Üst katlara uzananlardan birinde gözden kayboldu. Giriş sahanlığında onu beklemeye başladım. Biraz serinlemiş ve terlemem durmuştu. Aniden otomat söndü. Parmaklarımla duvarda basacak bir düğme aramaya başladım. Bulduğum ilk düğmeye basmamla kuş sesi çıkaran bir zilin çalması bir oldu. Önünde durduğum kapı tereddütle aralandı. İçerden gelen ışıkla sahanlık belli belirsiz aydınlandı. Dikkat çekmek istemeyip de yaptıkları sakarlıklarla büsbütün dikkat çeken film kahramanları gibi kapıyı açan şişman kadına, bir yalan uydurmak zorunda hissettim kendimi: Apartmanda oturan birisini arıyordum, acaba nasıl bulabilirdim? Kimi aradığımı sordu. Şaşkınlık içinde adını bilmediğimi fark ettim. Bana hiç güvenmediğini belli eden bakışlarla sönen otomatı tekrar yaktı kadın. Aklıma gelen ilk ismi söyleyiverdim, durumu toparlamaya çalışarak. Kadın apartmanın bir mahalle kadar büyük olduğunu, sadece bir isimle aradığım adresi bulmamın mümkün olmadığını söyleyip kapıyı yüzüme kapattı. Kıvrıla kıvrıla yukarıya çıkan geniş merdivenlere baktım; sanki dev bir deniz minaresinin içindeydim. Merdivenlerin yitip gittikleri karanlıktan, uzak denizlerin zayıf uğultusu yankılanıyordu.

Köşedeki sandalyeyi görünce yorulduğumu fark ettim. Oturdum.

Ancak sandalyenin yanından geçen ve merdiven boşluğundan aşağı katlara doğru uzanan elektrik kablosunun varlığı huzurumu kaçırdı. Elektriğe çarpılma korkusuyla onu kendimden uzaklaştırmaya çalıştıysam da ayağımın ucuyla her itişimde eski yerine geri geldi. Sandalyeden kalktım ve az ötede, otomat düğmesine yakın bir yerde beklemeye devam ettim. Kaç kez otomat söndü bilmiyorum. Gelmedi. Onu düşündüm. Var olduğundan eskisi kadar emin değildim. Yüzüne bir bütün olarak hiç bakmadığımı hatırladım. Belleğimdeki kayıtlarda sadece yüzünün değişimleri, uçucu ayrıntıları, yüzündeki öteki yüzler üzerine karalanmış denemeler, şiirler ve akademik zırvalıklar vardı. Gelmeyeceği açıktı. Gelse bile bakalım onu tanıyabilecek miydim. Oradan ayrılmaya karar verdim. Dışarıya çıktım. Hava kararmıştı. Apartmanın bir ormanın içinde olduğunu fark ettim. Geldiğim yoldan geriye doğru yürümeye başladım. Kokarcanın bulunduğu kafesin yanına gelince durdum. Öfkeyle bakıyordu bana. Ona biraz daha yaklaşmak istedim. Onu ilk gördüğüm zamanki korku kaybolmuş, yerine bunamış bir annenin tanıyamadığı çocuğuna karşı derinliklerinde hissettiği türden bir yakınlık duygusu gelmişti. Kafese iyice yaklaştım. Neden kafesin kapısı açık olduğu halde dışarıya çıkmıyordu çok merak ediyordum. Yanına biraz daha yaklaşırsam bu sorunun yanıtını öğreneceğimi hissediyordum. Yaklaştım. Tüm dikkatim gözbebeğinde yoğunlaştı. Kendimi görüyordum. Savunma içgüdüleriyle aniden arakamı dönüp, o iğrenç kokulu sıvımı üzerine püskürttüm. İstemsiz bir kas yardımıyla içimden bir şeyler kopup dışarı çıkmıştı. O an, kafesin içinde yoğun bir duygu hissettim; ani bir sıçrama, insan oluştan kokarca oluşa hızlı bir evrilme; bir süredir farkında olmadan yaşadığım dönüşümün sonuçlanmasının getirdiği bir rahatlama.

Sırtlan Yürüyüşü Sırtması

Bir gece yarısı sokakta yürüyorum; yine içime sıkıntı bastığı bir gece olmalı. Zor atmışım kendimi dışarı, vitrinlere baka baka dolanıyorum. Bir fotoğraf stüdyosuna ait vitrinin önüne geliyorum. Fotoğraflar ilgimi çekmiyor ama her nedense, bir bakayım şunlara, diyorum. Hepsi sıradan fotoğraflar işte, olağan üstü bir yanları yok. Vesikalıklar, fotoğrafçının kışkırtmasıyla geleceğin artistleri olduklarına inandırılmış genç kız fotoğrafları, vs. İçlerinden bazısı, belli ki fotoğrafçının salt mesleki inceliklerini sergilemek amacıyla türlü görsel efektlerle süslenmiş ve büyültülüp abartılı çerçeveler içinde sergilenmiş.

Fotoğraflardan özellikle birisi dikkatimi çekiyor. Gelinlik ve damatlıkları içinde birbirine sokulmuş genç bir karı-koca. Nedenini bilmiyorum ama adamdan hiç hoşlanmıyorum. Yüzünde sırtlan yürüyüşüne benzer bir sırtma var. Fotoğrafa baktıkça, adam gözüme daha çok batmaya, beni rahatsız etmeye başlıyor. Öyle ki, ayrılmak istiyorum vitrinin önünden fakat gidemiyorum bir türlü. Her seferinde son bir kez daha bakmak istiyorum fotoğraftaki adama.

Şu sırtlan yürüyüşü gülüştü adam, birkaç gün sonra yine karşıma çıkıverdi. Dükkânların kapanma saatiydi ve işlerinden çıkıp hızla evlerine gitmek için birbirleriyle yarışan insanların arasına karışmış evime gidiyordum. Onu gördüğümde, dükkânının önünde durmuş, yanındaki adama yeni düzenlediği vitrin hakkındaki düşüncelerini aktarıyordu. Kıyafetler uzaylı mankenlere giydirmiş ve kumlu zemine de birkaç hayvan iskeleti yerleştirilmişti. Bu rastlantının benim için bir işaret olup olamayacağını düşündüm. Beni fark etmemişti doğal olarak, ama ben onu hemen hatırlamıştım. Üzerime sinen bir duman gibi, hemen kurtulamayacağımı anlayamadığım bu anımsayı rahatsız ediyordu beni. İstemsizce edindiğim gereksiz bilgilerin tedirginliği kapladı içimi. Az da olsa tanıyor sayılırdım onu: Karısını teşhis edebilirdim, düşün fotoğraflarını hangi fotoğrafçının çektiğini, adamın ne iş yaptığını, dükkânının nerede olduğunu biliyordum ve daha fazlasını öğrenmem birazcık çaba harcamama bakıyordu. Nasıl da sokuluvermişti bilincime. Kuşkusuz o sırtlan yürüyüşlü sırtmasıyla yapmıştı bunu.

Karantina

Koşarak merdiveni çıkmış ve çatı katındaki odaya zor atmıştı kendini. Soluk soluğa kapıyı kapatmış, küçük bedeniyle arkasından yüklenerek beklemeye başlamıştı. Annesinin terliklerinin tahta merdivenin üzerinde çıkardığı tıkırtılar duyuluyordu. Ağır ve kararlı bir şekilde yaklaşıyordu kadın. Dev cüssesiyle üzerinden geçtiği basamakların tahtaları, ek yerlerinden gıcırdıyordu. Eğilip anahtar deliğinden baktı. Merdivenin son dönemecini de geçmiş önünde sadece birkaç basamak kalmıştı. Yorulmuş olmalıydı; yavaşlamış ve kapının birkaç basamak gerisinde ürkütücü hırıltılar çıkararak soluklanıyordu. Evin kedisine de bulaştırmış olmalıydı hastalığını. Kadının bacakları arasından olacakları izlemeyi bekliyormuş gibi kapalı kapıya bakıyordu. Annesinin hastalığı kaptığı, yüzünün sağ yanındaki şişkinlikten ve sol gözündeki belirgin küçülmeden anlaşılıyordu. Birkaç hafta sonra, yüzü bakılmaya dayanılmayacak derecede çirkinleşecek; burnu eriyip yerine uzun, kıvrık, boynuzsu bir diş çıkacaktı. Hastalığın fiziksel belirtileriyle birlikte, sessizce sürdürülen bir saldırganlık da ortaya çıkıyordu: Sevgiyle başlayan ama dozu arttıkça insanın canını acıtan dayanılmaz dokunuşlar. Ev karantinaya alınmasına alınmıştı ama o da içine sıkışıp kalmış, küçük bedeniyle ya gözden kaçmış ya da aynı nedenle görmezlikten gelinmişti.

Adamkuşu

Kimsenin bana inanmayacağı bir yaşıydım. Bir gün salonun kapısından içeriye girerken tam karşımdaki pencerenin dışında duran bir yaratık dikkatimi çekti. Üzerimde keçeleşmiş yeşil yün kazağım vardı. Ve sanki, yeşil olan şeyler arasında bir iletişim varmışçasına yeşil keten perdeler daha iyi görebilmem için iyice kenara çekilmişlerdi.

Penceredeki varlık; adam yüzlü bir bebek, insan başlı bir kelebek, bir kuş, beyaz bir kundağa sarılı bembeyaz bir adamdı. Kırk yaşlarındaki bebeksi yüzü gülümsüyordu bana. Arı kuşu gibi çırpıtığı kanatlarıyla yavaşça geçip gitti. Aynı hızla çarpan kalbim de beni uçurmuştu. Koşarak babaannemin güvenli kucağına sığındım. Gördüklerimi anlattım. Tanıdık bir nesneyi tanımlarken gösterdiği soğukkanlılığıyla, "Sana adamkuşu görünmüş evladım" diye yanıtladı beni. Kemikli elleriyle sıvazladı başımı. Öyle inandırıcıydı ki sözleri, henüz tanımadığım yeni bir canlı türü olarak kabullendim adamkuşunu.

Hasta

Doktor beni içeri çağırdığında dikkatimi, emrinde bu işle görevlendirilmiş bir hemşirenin olmamasından çok, üzerindeki kirlilük çekmişti. Önce ona karşı belirgin bir güven yitimi yaşadım; fakat bu önemsizdi. Sonrasında pasaklı ama titiz olduğu anlaşılıyordu çünkü. Çalışma saatini hastaların yararına kullanabilmek için azami çaba gösteren bir doktordu. Muayeneler arasında uzun esler vermiyor, tersine, daha içerdeki hastanın işi bitmeden, hazırlanması için sıradakini çağırıyordu.

Ardımdan kapıyı kapadı. Bir el hareketiyle üzerimdekileri çıkarıp beklememi işaret etti. Muayenesini tamamladığı hastasının babasıyla sürdürmekte olduğu konuşmasını bitirmeye çalışıyordu. Gömleğimin düğmelerini çözerken, yan gözle onlara baktım. Hakkında konuşulan hasta, bir çocuktü. Çocuktü diyorum ama bunu gerçekten çocuk olduğu için değil, öyleymiş gibi görüdüğünden söylüyorum. Bunu doğrulayan bir kanıt da yok değil, her şeyden önce burası yetişkinlerle ilgilenilen bir poliklinik. Şöyle diyebilirim sanırım: O daha çok “çocuk kalmış bir yetişkin” ya da “büyümemiş bir çocuk”tu. Fakat bu ‘çocuk’ lafı yine de yanıltıcı; nasıl desem, çocukluk çağındaki bir insanlık durumu o. Yabansı bakışları, insanın içine korku salıyor. Yüzü, ilkel tutkularla dolu bir ifadeyle, yabancı bir maskla örtülü. Pek de insansı olmayan, hayvani bir özü var bu maskın. Ona bakınca bu ikisinin harmanlandığı geçmiş yaşamın izlerini taşıyan bir ifade, bir yaratılmamışlık hissediliyor. Mavi gözleri, ilksel insanın bilinciyle, ufkumuzun ötelere bakıyor.

Kirli önlüklü titiz doktor, belki de yaşlı adamla arasındaki konuşma gereğinden fazla uzadığından, özenerek yazıyor reçeteyi. Hastanın babası, bütün servetini bu yabancı evcilleştirmek için harcadığını anlatıyor. Sonra, konuşmanın sonuçlanmasına engel olan o konu sıçramalarından biri daha gerçekleşiyor. Sade bir köylüden beklenmeyecek kadar meraklı olan bu adam, çocuğun hastalığının ismi konusunda doktorla terminolojik bir tartışmaya giriyor. Israrla, hastalığın Türkçe karşılığını öğrenmek istiyor. Bir yerlerden duyduğu ve doğru telaffuz edemediği bir terimin, oğlunun hastalığının gerçek karşılığı olduğunu savunuyor. Israrında, hastalığın adını bilmekle onu alt etmenin aynı şey olduğunu savunan büyücülerin özgüveni seziliyor. Doktor hafif alaycı gülümseyerek, “Evet, öyle diyorlar ama

inanın alakası yok” demekle yetiniyor.

Köylüyle doktor arasında giderek uzayan bu konuşmadan da anlaşılıyor ki, artık iyice içli dışlı olmuşlar, resmi mesafeler ortadan kalkmış. Doktor da halkın içinden çıkmış bir adam zaten; hastasına karşı sevecen; onu kırmamaya özen gösteriyor. Bu arada beni de ihmal etmiyor. Nezaket icabı göz kırpıp, “beklediğim için üzgünüm, durumu idare et, az kaldı” anlamına gelen mimikler yolluyor. Doktorla aramızda sessiz, jestlerle gerçekleşen bir iletişimin kurulmuş olması beni biraz olsun rahatlatıyor. Şimdi kendimi biraz daha az hasta, biraz daha çok doktor hissediyorum.

Reçetenin yazımının sona ermesiyle, köylü ile doktor arasındaki südürülmüş diyalog da kopuveriyor. Yaşlı adamın ağzından ileri doğru savurduğu son cümle, hedefine ulaşmadan gerisin geri ağzına dönüyor. Kağıdı uzatıyor doktor ve kısa bir açıklamaya girişiyor. Köylü birkaç saniye daha lastikli yarım cümlesini noktalamaya çalışıyor ama doktor baskın ses tonuyla, sakızimsı sözcüklerin balonlanıp patlamasına engel oluyor. Şöyle diyor adama: “Aslına bakacak olursanız, bu çocuğun durumunda yeni, bilinmeyen bir şey yok; kendi yaradılışımızın derinlerdeki bir safhasıdır onda karşılaştığımız...” Sonra fazlasıyla anlaşılmaz sözler sarf ettiğini düşünmüş gibi bir an duruyor ve yüzüne “uzun lafın kıtası” gibi bir ifade takınıp yeniden konuşmaya başlıyor. “Önce bir kurbağa bulacaksınız; kurbağayı çiğ çiğ yiyecek...”

Doktor açıklamasına devam ederken, gözüm çocuğa kayıyor. Tüm yabansılığın karşın küçük gövdesiyle son derece masum ve sevecen. Yüzündeki şeffaf derinin altında, insan oluşun altın çağına ait özenilesi ama dokunmaya korkulan bir gülümseme beliyor.

Üzerim çıplak beklediğim için mi, yoksa çocuğun uzaksıl gözlerinin parıltısıyla çevreye yayılan sinyalleri istem dışı bir şekilde algılamak için mi bilmiyorum, içimi kaplayan hafif bir ürpertiyle tüylerim havaya dikiliveriyor. Doktorun ifadesiyle, bu “zavallı” çocuk, sağlığına kavuşmak için havadaki, karadaki denizdeki tüm varlıkların varoluşlarını teker teker geçmek zorundaymış; ancak böyle yaparsa kendisi olabilecek. Kısacası çocuk yeni baştan inşa edilecek. Doğrusu zor bir iş.

Profesör Nemrut'un Büyük Buluşu

Bugün, uzun ve zahmetli uğraşların sonucunun alındığı mutlu bir gün. Sabah erkenden, çalışmalarıyla gurur duyduğumuz Profesör Nemrut ve maiyetindeki diğer bilim adamlarının yıllardır bir sır gibi sakladıkları yeni buluşlarını görmek üzere araştırma laboratuvarına gittim. Çeşitli yaşlardan oluşan araştırma grubu beni kapıda karşıladı. Yüzyılımızın bu en büyük keşfini görmek için sabırsızlanıyordum. Heyecandan küçük bir çocuk gibi davranıyor, ne olduğunu anlamadan her şeye gülümsüyordum. Uzun koridorları olan binada bir müddet yol aldık. Kapıları kapalı çok sayıda odanın önünden geçtik. Araştırma merkezinin insanın içini ürperten atmosferinden midir nedir, bu kapıların gerisinde ne olduğunu sormaya cesaret edemedim.

Sonunda koridorun bitimindeki büyük salona ulaştık. Bana karşı her zaman saygılı ve mesafeli olan Profesör Nemrut, "İşte yorucu çalışmalar sonucu elde etmeyi başardığımız buluşumuz efendim" dedi. Boş salonun ortasında, cam bölme içindeki o şeyi gördüm: Deniz topu büyüklüğünde bir örümcekti. "Sonunda onu beyin üretmeye ikna edebildik" dedi Profesör Nemrut. "Ne genetikçiler, ne biyologlar ne de kimyagerler, hiçbirine ihtiyacımız olmadığını ne kadar da geç anladık." Profesör bu sözleri söylerken, örümcek büyük bir ustalıklı ağızından çıkardığı iplikçiklerle bir beyin örmekteydi. "Çok ilginç Profesör Nemrut" dedim. "Nereden gelirdi insanın aklına, bir örümceğin beyin yapmayı bildiği. Kutlarım sizi. Bravo!"

Battaniye Kaplanı

Gözlerimi açtım. Geceyi, üzerime örtülü kaplan postu desenli battaniyemin, kâbuslarımın vahşi hayvanlarına karşı sağladığı güven duygusuyla geçirdiğimi sanıyordum. Ama uyandığında pek de güvende olmadığımı anladım. Battaniyenin tam üzerinde, dal parçasına sarılmış bir yılan, açık ağızından dışarıya uzanan çatal diliyle karşımda duruyordu. Sivri dişlerinin arasında bilye büyüklüğünde bir kehribar dikkatimi çekti. Çok yavaş hareketlerle altından sıyrılabilirsem ondan kurtulabileceğimi düşündüm. Aksi halde beni ısırması işten bile değildi. Yanılmışım. Ne kadar gayret etsem de başarılı olamadım. Kendisinden kurtulmaya çalıştığımı beceriksizliğim yüzünden fark edince, küçük birer ok görünümündeki dişlerini etime saplayıverdi. Zehrin içime doğru sızarken yaydığı sıcaklığı ve ardında bıraktığı keskin ağrıyı hissediyordum. Önce bağırıp inledim. Acıyla açılan ağızımın yukarıya doğru ittiği sağ yanağımın bulanık görüntüsü görüş alanımı kapattı. Çıkardığım sesleri duyamıyordum. Ses denilen şey benim için sadece gırtlığımdaki gıdıklayıcı titreşimlerden ibaretti. Dişlerini battaniyenin ve altındaki kalın yorganın üzerinden böğrümüne geçiren bu yılanın varlığını bir türlü kabullenemiyordum. Olanları yeniden düşündüm. O ana değin bende gerçeklik duygusu yaratan ve neredeyse yüzüme dokunacak kadar yakınımda duran bu varlığın, sadece üzeri göz alıcı parlaklıktaki pullarla kaplı bir gövdeden ibaret olduğunu anımsadım. Onun bir yılan olduğunu düşünmem de bu yüzdendi. Aslında başını kesinlikle görmemiş, varlığını sadece bu etkileyici gövdeden çıkarsamıştım. Ancak yılan gerçek değilse, ısırarak verdiği acının nasıl böyle gerçek olabildiğini anlayamıyordum. Başını görmeye çalıştım, fakat uyandığında sadece sağ gözümü açmış olduğumu fark ettim. Ve sağ gözümün görüş alanı içinde onu bütünüyle görmem mümkün değildi. Görüntünün diğer yarısını da tamamlamak, bunun gerçek bir yılan mı, yoksa battaniye kaplanının bana oynadığı bir oyun mu olduğunu anlamak için öteki gözümü de açmam gerekiyordu. Hafızamda, sol göz kapağımın yerini aradım. Ama boşuna, gözümü harekete geçirecek kaslarımın nerede olduğunu bir türlü bulamıyordum. Bedenimin sol yarısı, tatlı bir uyuşuklukla battaniyemin kaplan postuna karışmış, derin bir uykuda; Kerberos'un salyasına bulanmış diğer yarım ise koruyucumu öldürmüş Kaplanboğanlar ormanında uyanıktı.

Soyağacımız

O zamanlar ben henüz küçük bir ihtimaldim. Olayı, dünyaya geldikten çok sonra aile büyüklerinden dinledim.

Dedem Colorado'da doğmuş. Gemilerde aşçı olarak çalışırken, Amerika'daki bir limanda denizcilik hayatına son verip fırsatlar ülkesinde kendine uygun bir tanesini yakalamaya çıkan babası gibi ufak tefek, asabî biraz da paranoyak bir adammış. Babaannem ise bir Hintliydi. Amerika'da tanışıp evlenmişler. Evlerinde bir kaplan beslerlermiş. İsmi Hamdi'ymiş. Dedem babaannemi bu hiç hoşlanmadığı kaplan besleme alışkanlığından bir türlü vazgeçirememiş. Kaplan korkusu yüzünden sürekli olarak yanında uyuşturucu iğne atan bir tabanca taşımış.

Bir gün bu silahtan çıkan bir iğne, giriştikleri bir tartışma sırasında yanlışlıkla babaanneme saplanmış. Babaannem anında bayılmış. Fakat babaanneme çok düşkün olan ve ateşli silahlarla ateşli olmayanları birbirinden ayıramayan kaplan, henüz evliliğinin birinci yılını doldurmamış olan dedemi bir hamlede ve iz bırakmadan midesine indirmiş. Babaannem ayıldığı zaman dedemi yanında bulamayınca, öfkesini yatıştırmak için dışarı çıktığını sanmış. Fakat aradan günler geçtiği halde dedem eve dönmeyince babaannem terk edildiğini düşünmüş. Başlattığı aptalca bir tartışma yüzünden dedemi yitirdiğini sanıp üzülecek kadar da kaçık bir kadınmiş. Uzun zaman döner diye beklemiş dedemi ama nafile.

Gerçeği yıllar sonra dedemi aramakla görevlendirilmiş, aynı zamanda aile dostumuz da olan özel bir dedektif ortaya çıkarmış. Fakat babaannem kaplanını çok sevdiği için onu öldürerek sevgili kocasının öcünü almaya kalkışmamış, aksine kaplanına kısmen de olsa hücrelerinde taşıdığı dedem yüzünden olsa gerek, her zamankinden daha çok bağlanmış. Ölene kadar hiç evlenmemiş. Geçen yılki ölümünden sonra kendisini, vasiyeti üzerine kaplanının yanına gömdük. Her yıl ölüm yıldönümünde ve dini bayramlarda ailecek babaannemi kendi mezarı başında, dedemiye kaplanın mezarı başında anarız.

Düğme Böceği

Dayımın oğlunu böcek sokmuş. Yüzü şişmiş. Sağ gözünün altında bir morluk var. Gündüz bahçelerde dolaşmışlar. Bir sopa bulmuş. Eve getirmiş sopayı. İçinden bir böcek çıkmış. Haberi yok tabi. Çocuğu sokmuş. Siyah renkte. Sirtının tam ortasında iki delik var. Böceği bana gösterdiler. Terliği kaptım. İyice yaklaştım. Algıları güçlü bir böcek. Kendisine kötü niyetle yaklaşıldığını anlıyor. O yüzden de bir vuruşta o kalın kabuğunu kırıp ezmek gerekiyor. Aksi halde ikinci bir şans tanımıyor. Sokması belki öldürücü değil ama, insana ölüme yakın anlar yaşıyor; sizi hayata ilikleyen düğmeleri yavaşça gevşetiyor.

Üç Bacaklı Dağ Gorili

Burası açık bir hayvanat bahçesiydi. Hayvanlar bir kafeste değil de, her tür için ayrılmış özel bölgelerde yaşıyordu. Kurumuş dikenlerle çevrili bir patikada ilerliyorduk. Hayvanların yaşadığı bölgeler birbirlerinden birkaç kilometre uzaklıkta bulunuyordu. Sessiz olmaya özen göstermemiz istenmişti. Kendi hışırtılarımızdan ürkerek yürüyorduk.

Gittiğimiz her bölgede, hayvanlar üzerinde bir isteksizlik ve bezginlik göze çarpıyordu. Fotoğraflarını çekerken bile varlığımızdan habersizmiş gibi davranıyorlardı. Ancak hayvanların bu hantal ve zararsız görünümüne aldırılmamak gerekiyordu. Çünkü çoğu kez aniden, size saldırmalarına neyin yol açtığını anlamadan kendinizi yaralanmış olarak buluyormuşsunuz; o da şansınız varsa. Bizlere dağıtılan broşürde, dikkatsizlikleri yüzünden ciddi biçimlerde yaralanmış kişilerden söz ediliyor. Sanırım ziyaretçilerin bu konudaki ihmalkârlıkları yüzünden broşüre ürkütücü fotoğraflar da eklenmiş. Bunlardan birisi, bacakları bir aslan tarafından koparılmış bir adamın ürpertici fotoğrafı. Bu fotoğrafın üstünde, aynı adamın aslanın boynuna sarılmış gülerken çekilmiş başka bir fotoğrafı görülüyor. Deklanşöre basılmasından birkaç saniye sonra aslan aniden adama saldırıp iki bacağını birden koparıp yenmiş. Ziyaretçilerin bazıları broşürdeki bu tür görüntülerden fazlasıyla etkilenip geri dönmeye kalkıyorlar ama bana sorarsanız bu tür örnekleri fazla abartmamak gerekiyor. Vahşi hayvanlarla laubali olmadığınız sürece hiçbir sorun yok.

Uzun bir yürüyüşten sonra, çok merak ettiğim üç bacaklı gorillerin yaşadığı yere ulaştık. Sol tarafımdaki yüksek bir kayanın tepesinde oturan gorile dikkatle baktım. Görevli, bunun nesli tükenmekte olan bir dağ gorili olduğun söylediler. Fotoğraflarının çekilmesinden hoşlanmayan gorilleri kızdırmamamız gerektiğini de sözlerine ekledi. Bakıcısı olduğu anlaşılan üniformalı bir adam, elindeki çim makasına benzer büyük bir makasla gorilin kışındaki kılları buduyordu. Bu işlem önce gruptakileri rahatsız etti, ama bakıcıdan bunun, gorilin olağan temizlik işlerinden birisi olduğunu öğrendik. İşin daha ilginç yanı, gorilin sağ kalçasına yapışık üçüncü bir bacağının daha olmasıydı. Bu bacak, bizim yirmi yaş dişlerimiz gibi işlevini yitirmiş, diğer iki bacağına göre küçük, neredeyse tüysüz bir organdı. Gorilin çıkardığı

homurtular ve kendi kendine söylenmeleri hep bu küçük ve istemli olarak hareket ettiremediği bacağı hakkındaydı. Öyle ki arada izleyicilere dönerek, “Altıncı parmaktan da berbat bir şey bu! Lanet olsun!” diye bağırarak öfkesini dile getiriyordu. Bakıcı işini tamamlayınca, goril biraz sakinleşti. Tıraş edilmiş kılığını incelemek istedi. Önce başını kılına doğru eğdi ama vücudu yeterince esnek olmadığı için bir şey göremedi; olup biteni eliyle anlamaya çalıştı. Kılında gezdirdiği parmaklarını birkaç kez ağzına götürüp uçlarını ürkekçe yaladı. Yüzünde ne olduğunu anlayamadığı, yabansı bir tadı duyumsamanın şaşkınlığı görülüyordu.

Yalancı Akrep

Kuyruğunun ucunda zehirli iğnesi bulunan bir küçük hayvan. Akrepler, gerçek akrepler ve yalancı akrepler olmak üzere ikiye ayrılırlar. Örümceklerle akraba olan yalancı akrepler, gerçek akreplere öyle benzerler ki, yalancılarını gerçeklerinden ayırmak, tıpkı bir elmas uzmanının gerçek ve sahte elması birbirinden ayırırken gösterdiği titizliği ve başvurduğu derin bilgi birikimini gerektirir.

Bu hayvanların çoğu sıcak ülkelerde yaşar. Nispeten büyük olan vücudu, bir baş, bir göğüs, geniş ön karın ile dar arka karın denilen belirli iki bölüme ayrılmış bir karın ve kuyruktan meydana gelir. Akrepler dört çift akciğer vasıtasıyla solunum yaparlar. Karınlarında, işlevi tam olarak bilinmeyen bir çift taraksı uzantı vardır. Aşırı etçillerdir. Gıda almadan uzun süre yaşamaları mümkün değildir. Ancak oburluklarına karşın ağız teşkilatlarının olmayışı dikkat çekicidir. İri kısıkaçlar tarafından yakalanan avlar, küçük kısıkaçlarla öğütülüp bulamaç haline getirilir, yan kollar yardımıyla doğrudan, bağırsak sistemi diyebileceğimiz bir sisteme nakledilir.

Akreplerde kulakların izi bile yoktur. Gözler ise son derece basittir öyle ki, görme organı olarak ne derece önemli oldukları bile belli değildir.

Akrepler ancak çiftleşme dönemlerinde alışkanlıklarını değiştirirler. Sanki o akrep gitmiş yerine başka bir akrep gelmiştir. Söz konusu dönemlerde, bir eş bulma arzusuyla barınağından uzaklara giden bu hayvan, arkadaş canlısı bir yaratık kesilir. Çiftleşme bir yeraltı ininde gözlerden uzakta meydana gelir. Fakat bu aşk oyununun sonunda eşine ancak örümceklerde ve peygamberdevelerinde rastlanan bir yamyamlık olayı baş gösterir: Dişi akrep erkeğini yer. Bu dehşet verici olaydan birkaç ay sonra dişi akrep toprağın yüzeyine 20-30 yumurta bırakır. Yumurtlandıktan kısa bir süre sonra kabuklarını kıran yavrular, annelerinin sırtına tırmanır ve adeta babalarının öcünü almak üzere anne akrebi yerler.

Genellikle karada yaşayan yalancı akrepler, münzevi bir gece hayvanıdır. Taş altlarında, sur diplerinde, ev eşyalarının içlerinde, kitapların arasında ve çöllerde barınırlar.

İbn Arabi, ünlü eseri *El-Fütühat El Mekkiyye*'de, yola çıkan gezginlere akrep sokmasından korunmaları için şu duayı okumalarını

salık verir: “Eüzü bi-kelimat’it-tammati külliha, min şerr’i ma halak”. Bu dua okunduğu zaman, konaklanılan yerde kalındığı sürece sadece akrep değil, hiçbir şey yolcuya zarar veremez.

Arabi bir gün, Re’sül-Ayn’daki bir mescitte gecelemeğe karar verir. Re’sül-Ayn’ın akrepleri meşhurdur; soktukları zaman anında öldürürler. Arabi o gece, sözünü ettiği duayı okuyup yatar. Rüyasında kendisini bir akrep sokar. Sabaha karşı gördüğü bu kâbusla uyanan Arabi, yanından hızla bir akrebin uzaklaştığına tanık olur. Sağ topuğunda bir sızı hisseder. Ayağı balon gibi şişmiştir. Birkaç gün acı içinde topallar.

Bugün akrepler hakkında sahip olduğumuz bilgiler, Arabi’yi sokan akrebin gerçek bir akrep değil, yalancı akrep olduğunu gösteriyor. Zoologlar, yalancı akrebin, gerçek akrepten farklı olarak iki ayrı iğneye sahip olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Görünen büyük iğnesi acıtmaz ama öldürücüdür; gizli olan küçük iğnesi ise çok acı verir fakat öldürmez. Ancak bilim adamları, akrebin iğnelerini kullanırken seçimini hangi ölçütlere göre yaptığını henüz anlayamamışlardır. Bir grup bilim adamı ise bu seçimin, yukarıda sözünü ettiğimiz ve işlevi bilinmeyen taraksı uzantı ile ilgisi olduğunu öne sürmektedirler.

Peygamberdevesi (Camelus Mautis)

Böceklerin en büyüğü ve en ağırı olan peygamberdevesi, koşucu bir böcektir. Uzun ve kuvvetli bacaklarına eklemlenmiş geniş ayaklarında iri iki parmak bulunur. Parmak uçları birleşerek kalın, yumuşak ve esnek bir yastık haline gelmiştir. Yürüyüşü rahvandır.

Etçil bir hayvan olan peygamberdevesi, yeşil veya sarımtırak renkli, uzun gövdeli, çok oynak başlı, iri gözlüdür. Başında ve boynunda yer yer kısa aralıklı tüyler vardır. Boynu uzun ve eğridir. S veya U biçimindedir. Boynuzları yoktur. Midelerinde kırkbayır bulunmaz. Üst çenelerinde kesici dişler vardır. Yapraklar arasında bir yaprak gibi durarak avını gözetler; kendini hiç belli etmez. Yakalayıcı bacaklarının alt ve üst kısmıyla avını boğarak, bulunduğu yerde hiç kımıldamadan yavaş yavaş yer. Peygamberdevesinin kanatları normal teşekkül etmişse de iyice körelmiştir, uçmaya elverişli değildir.

Peygamberdeveleri kanaatkâr, ısı değişikliklerine dayanıklı, uysal hayvanlar olarak bilinmelerine karşın toplu olarak bir yere kapatılmaları durumunda birbirlerine saldırırlar. Serbest halde bile bazen dişinin, çiftleştikten sonra erkeğini yediği görülür. Bunlar sırtlarındaki kamburları sayesinde haftalar boyu açlığa dayanabilirler. Kamburlarına depoladıkları yağ oldukça karmaşık kimyevi bir olay sonucunda suya dönüşür.

Peygamberdeveleri, bazı yaban topluluklarda, göğe açılan kapılar olarak nitelenen ve genellikle bir tapınağın yapılacağı yeri ya da bir yerleşim alanının merkezini oluşturan *Nierika* denilen kutsal noktaların keşfinde kullanılır.

Peygamberdevesi meskun ve güneşli yerleri sever. Geceleri duvarlar boyunca koşar.

Kertenkeleyılanı (Caolopedis Monspessulaus)

İki yaşayışlı kertenkelegiller familyasından bir sürüngendir. Ayrıca antenleri dolgunlaşmış, dokunaçları kalınlaşmış kertenkele bitleri de bu sınıfa girer. Kertenkeleyılanı ince uzun gövdeli, uzun kuyruklu, yılanlarda olduğu gibi ileri doğru uzayan ince çatal dilli bir hayvandır.

Bu hayvanlarda daima bir göğüs kemiği, iki kürek kemiği, genellikle dört veya iki bacak, bir sidik torbası ve yana doğru kapanan üçüncü bir gözkapığı bulunur.

Duvarda gezinen kertenkeleyılanları en yaygın olanlarıdır. Yaz mevsiminde güneşe doğru dönerek eski duvarların üzerinde ısınırlarken görülen ve duvardan kolayca ayırt edilemeyenler bu tür kertenkeleyılanlarıdır.

Kertenkeleyılanları böcekçildir, fakat kurtları ve yumuşakçaları da yerler. Bu nedenle yararlıdırlar ve korunmaları gerekir. Bir kısmı yumurtlayıcıdır bir kısmının ise yumurtaları karınlarında açılır.

Soğuk mevsimlerde toprağın veya taşların altına, duvardaki deliklere girerler. Kuyruklarından tutulup dışarı çıkarılınca, öfkeli olmaktan çok şaşkın bir ifadeyle adeta “niye kuyruğumdan çekiyorsun” der gibi bakarlar. İlbahara kadar uyuşuk halde kalırlar. İlbaharla birlikte dişi kertenkeleyılanının sönük renginde bir değişiklik olmazken, erkek kertenkeleyılanı parlak renklere bürünür; sırtında ve kuyruğunda ibiğe benzer çıkıntılar, parmaklarının arasında perdeler belirir. Üreme mevsimi sona erince bu süsler de yavaş yavaş kaybolur.

Kertenkeleyılanı tehlike anında başını koparıp düşürebilir. Düşmanının paniğinden yararlanıp kaçan başsız beden bir süre sonra ölür. Kopan baş ise yem olmamak için pis bir koku salgılar ve hayatta kalmayı başarır –ki bu oldukça ender olarak gerçekleşir– on ila on beş gün içinde kendine yeni bir beden yaparak yeniden gezinmeye başlar. Bu kendini yenileme olayıyla kertenkeleyılanı ikinci yaşayışına başlar. Ancak bu yeni cinsiyetsiz bedende ayaklar bulunmaz, daha çok bir yılan bedenini andırır. Eski başla yeni beden arasında kusursuz bir uyum bulunur. Yenilenmeden geriye sadece başın birleşme yerinde görülen bir kaynaşma izi kalır. Fakat bu iz olayın anısını koruyan eşsiz bir gerdanlık gibi parlar.

Kertenkeleyıanı bu özellikleriyle Darwin'in evrim kuramını sarsan tek hayvandır. Bazı kuramcılar Darwin'in 1882'deki ölümüne kadar bu hayvanın varlığından haberdar olmadığını savunurlar. Bu görüşe karşı çıkanlar ise bunun mümkün olmadığını ileri sürerek Darwin'in kasıtlı olarak kertenkeleyıanını bilmezden geldiğini savunmuşlardır. Bu yüzden de imâlı bir şekilde bu hayvana Darwin Kertenkelesi ismini takmışlardır.

Kertenkeleyıanıyla ilgili metaforlar eski çoktanrılı dinlerden kalmadır. Bu hayvanların çok eskiden ataerkil topluluklarda süs ve ziynet eşyası olarak kullanıldığı ortaya çıkarılmıştır. Bazı yaban toplulukların mitolojilerinde ise iki ayrı yaşayışı birbirine zıt kabul edildiğinden, uzlaşmaz karşıt çiftlerin birliğini temsil eder. Birinci yaşayışı, insan ruhunun dışa dönük yanını, yaşamı, bereketi, güneşi simgelerken; ikinci yaşayışı ruhun içe dönük yanını, karanlığı, korkutucu olanı, derinliği, uzaklığı ve mucizeyi simgeler.

Büvelek (Hpoderma Diana)

Kan içiciler familyasındandır. Tropikal ülkelerde yaygındır. İki santim uzunluğunda iri ve tıknaz bir sinektir. Kırmızı ile turuncu arasında değişen renkleri vardır. Kısa ama kuvvetli hortumuyla büyük memeli hayvanların derisini delmek suretiyle kanlarını emer. Sadece dişileri sokucudur. Çok sıcak havalarda sığırlara, atlara hatta insanlara saldırırlar. Büvelek, eskiden Avrupa'da meşhur "sinek şurubu" yapımında kullanılırdı. Bu hayvanlarda bulunan az miktardaki nitrat tuzundan dolayı öksürük söktürücü sayılırdı.

1519'da Aztek hükümdarı Montezuma'nın kayıp hazinesini ortaya çıkarmak için bir grup İspanyol denizciyle Amazon'a gelen Julio Cortés, bir büvelek sokması sonucu hastalanmıştı. Adamları onu kemer, kolye ve bilezikten başka giysi kullanmayan dağınık saçlı Nambikvara yerlilerinin yaşadığı bir kampa getirdiler. Büyücü-hekimlerin bildikleri bütün iyileştirme ayinleri hastalığın ruhu karşısında etkisiz kaldı. Hastanın hiç düşmeyen bir ateşi vardı ve durmaksızın öksürüyordu. Ormanda yankılanan bu öksürükler, onca yaban hayvanın vahşi çığlıklarına alışık olmalarına karşın Nambikvaralar'ı yerlerinden kaçırarak kadar ürkütücüdür. Sonunda Julio Cortés'i anlayamayan hastalığıyla ormanda yalnızlığa terk ettiler.

Birkaç gün içinde, öksürmekten şişen bademcikleri nefes almasını neredeyse olanaksız hale getirmişti. Ciğerleri yer yer yırtılmış, yuvalarından fırlayacakmış gibi duran irileşmiş gözleri kanamaya başlamıştı.

Bugün, hayatta kalan birkaç Nambikvara hâlâ ormanda, öksüren bir ruhun dolaştığından söz ederler.

Balayısı

Bir ayı türü olan balayısı, bala aşırı düşkünlüğü yüzünden bu ismi almıştır. Uykuyla geçen kış aylarında yemek üzere, yaz aylarında bal biriktirirler. İnderinde açtıkları çukurlara gömdükleri bal peteklerini, ağızlarında bulunan bir salgı bezi sayesinde ürettikleri yapışkan bir salyayla sıvarlar. Bu özellikleri yüzünden halk arasında 'balyapan' veya 'balkuran' şeklinde de isimlendirilmişlerdir. Balayıları kış uykusundan zaman zaman uyanıp kurdukları baldan bir miktar yiyerek bedensel fonksiyonları için gerekli enerjiyi temin ederler.

Özellikle Çarlık Rusyası'nda, kış aylarında balayılarının bulunduğu inlerden bal aşırarak, hem bir cesaret gösterisiydi hem de büyük bir eğlence kaynağıydı. 'Balaraklayan' genç erkekler, bu şenliklerde cesaretleriyle genç kızların ilgisini çekmeye çalışırlardı. Ayrıca halk arasında bu balın uzun ömür verdiğine ve pek çok hastalığa iyi geldiğine inanılmıştır. Kuzey Asya ve Amerika mitlerinde, balayıları fiziksel olarak insana benzer ve kadınlarla birleşip insanlar doğurabilirler. Ayrıca Sibiry'a da balayısıyla ay arasında da ilişkiler kurulmuştur. Kış uykusuna yattığı için dönemsel olarak görünüp kaybolması yüzünden med-cezir ile ilişkilendirilmiştir.

Aslında balaraklama şenlikleri eski bir erişirme töreninin kalıntısıdır. Sibiry'a da bir erişirici hayvandır. Yeniyetmenin sırtında pençesiyle bir delik açar. Bu deliğin kişiye gerçeğin ardına bakma gücü verdiğine inanılır. Bu pençe darbesiyle gerçeği örten perde delinmiştir ve bu yüzden de ona karanlıktaki delik ismi verilir. Balayısının ininde kurduğu bal, ölümsüzlük yiyeceği sayılır. Erişirme sırasında balayısının, yeniyetmeye bu baldan yedirdiği, böylece onun bu zor sınava dayanabildiğine inanılır. Balaraklama töreni, ölümsüzlük suyunun aranişi motifiyle benzerdir. Sibiry şamanizminin erişirme töreninde, balayısı-tini yeniyetmeyi yer. Ancak bu, yiyen ve yenilenin bir ve aynı olduğu bir yeme eylemidir. Buna yaşamın yaşamı yemesi denir ve bu döngüsel yaşamın bir gereği sayılır. Töreni tasvir eden çizimlerde, yenilen kişinin sağ elinin vahşi balayısının yanağına hafifçe dokunduğu görülür. Bu hareket, yenilenin kendi rızasıyla yem olduğunun ve onun yeniden doğmasıyla sonuçlanacağına inandığı bu dönüşüm işleminin gerçekleştiricisine yönelik minnet duygularının bir ifadesidir. Bu erişirme ritüeline Sibiry halkları Balayı derler.

III

“Bir düşün garipliği öylesine büyük boyutlardadır ki, bir başkası bizde düşün görür gibidir... Düş anlatan özneyle düşün gören özne arasında elbette bir özdeşlik yoktur.”

Gaston Bachelard

Dişler

Kiraz ağaçlarıyla çevrili yolda yürüyordum. Dişlerimin ağzımın içinde sallandığını hissettim. Dilimle yokladım. İyice gevşemiş bir diş yerinden çıkıverdi. Ardından bütün dişlerim, sanki o dişin yerinden çıkmasını beklemiş gibi ağzımın içine dökülüverdiler. Hemen avucuma tükürdüm dişleri. Baktım, hepsi kiraz bunların. Aralarında tek tük diş var, ama çoğu kiraz.

Koşarak dişçiye gittim. Yeni geliştirilen bir teknikle, sökülen dişleri kısa bir süre içinde tedavi edip tekrar yerine taktıklarını duymuştum. Merdivenleri çıktım. Hızla içeri daldım. Karanlık salonu geçip dipteki muayene odasına ilerliyordum ki ayağım takıldı, düştüm. Avucumdaki kirazlar yere saçıldı. Şimdi de birer küçük lastik topa dönüşmüşlerdi; zıplayarak etrafa dağıldılar. Bir yandan telaş içinde onları yakalamaya çabalıyor bir yandan da muayene odasının önünde, matem giysileriyle sıra bekleyen hasta kadınlara bağırıyordum; ne diye öyle bakıp duruyorlardı, neden koşup yardım etmiyorlardı bana. Birisi de hemen topladığımız dişleri içine atacağımız antiseptik bir su hazırlamalıydı. Ama kimse kılını bile kıpırdatmadı. Muhakkak ki saçmaladığımı düşünüyorlardı. Çok öfkelenmiştim. Tek bir diş dahi yakalayamamıştım. Dişlerim kaybolmuştu. Çaresizdim. Öfkeyle klinikten çıktım. İnsanlara karşı bütün güvenimi yitirmiştim. Ağzımdaki boşluğun giderek içime yayıldığını hissediyordum. Koşar adım yürümeye başladım. Yürüdükçe hafifliyordum. Sonunda ayaklarım yerden kesildi. Aşağıda, kiraz ağaçlarıyla çevrili yolda yürüyen bir adam görülüyordu.

Düş İçre Düş

Düşümde, düşümde gördüğüm bir düşümü anlatıyordum: Bir kuleden boşluğa bakıyormuşum. Sesimi çıkarmadan nasıl konuşabilirim, buna kafa yoruyorum. Somurtan, sararmış bir kadına âşık olmuşum. Kadın, çirkin bir adama benziyor. Ona aşkı ilan ediyorum. Sabaha kadar masal anlatacak şişman bir kadın arıyoruz ormanda. Dizlerimizde derman kalmayınca bir ateş yakıp yanına oturuyoruz. Kadın ipek çoraplarını kuruturken uyuya kalıyoruz ateşin karşısında. Gün ağarınca bir bakıyorum yok yanımda. Ormanda onu aramaya başlıyorum. Eski bir tapınak çıkıyor karşıma. İçine giriyorum. Bir çift yılan gözü parlıyor karanlık koridorda. Uyanıyorum. Soğuk duvara dokunuyorum elimin tersiyle. Sonra yeniden uyuyorum. Bu kez kıpırtısız bir baykuş dağıtıyor düşümü. Kapı çalınıyor. Banyodan gelen bozuk sifonun hırıltısını duyuyorum. Kalkıp açıyorum kapıyı. Uzakdoğulu bir kişi gelen. Kapıdaki yabancı üç kez “Hoş geldiniz” diye tekrar ediyor. Dikkatle bakıyorum, bu yüz benim Uzakdoğulu kadın yüzüm. Geriye dönüp yatak odasına bakıyorum telaşla. yatakta uyuyan da benim. Farklı cinsiyetimden ve ırkımdan ürküp susuyorum. Ama aslında içimden “Hoş bulduk” demek geçiyor.

Kentin Ortasında

Kentin ortasındaki büyük bir otelde yaşıyorum. Buraya ne zaman yerleştim unuttum. Masraflarımı kim karşılıyor onu da bilmiyorum. Merak da etmiyorum. Bugün çok yoruldu. Odama güçlkle çıktım. Az daha asansörün kapısına sıkıştıyordum. Cebimde çok sayıda anahtar var. Her seferinde, içlerinden odanın anahtarını bulmakta güçlük çeksem de, tanımlayamadığım bir duygu onlardan kurtulmama engel oluyor.

İçeri girdim. Odanın ampulü patlamış, küçük lambayla yetinmek zorunda kaldım. Türkiye yılanları üzerine bir araştırma okuyordum, yarım kaldı. Odam deterjan kokuyor. Televizyonun sesi kapalı. Cam kenarında bugün de birkaç ölü sinek buldum. İşareti aradım, bulamadım, on beş senedir burada olan işareti.

Zeki evlenmiş. Oysa İsveçli kadının kayıp kızını bulup zengin olacaktık. Bacağımdaki şu ağır kemirip bitirecek beni. Sabah durakta otobüs beklerken önümden geçen mısırcı şöyle bağıırıyordu: “Mısır yeyin, mısır yeyin, öleceksiniz mısır yeyin... Ölmeden önce mısır yeyin...”

Geçen gece bir kurt ulması işittim, ya da bana öyle geldi. Doğan'ı aradım, yanıt vermedi; yıllardır Adana'dan dönmüyor. Kütüphanenin raflarından birisine uzanıp rasgele bir kitap çektim; kitabın rasgele bir sayfasını açtım, rast gele bir cümle okudum: “...adsız doğan yoktu...”

Büyük bir yangın çıkmıştı, söndürülünce karariverdi adeta şehir. Neden beni yatağıma yatıracak kimse yok? Aklıma hiç isim gelmiyor.

Camdan baktım, bulvarı gözledim. Ayağını burkan bir kadın gördüm. Yarın gideceğim cenaze törenini anımsattı bana. Güzel bacaklı o kadının öldüğüne bir türlü inanamıyorum.

V Yaka

Boş bir odanın içinde, sandalyede oturan bir kadın görülür. Arka plana karanlık hâkimdir. Sol taraftaki tülle örtülü pencereden içeriye zayıf bir ışık süzölmektedir. Uzun, düz, siyah saçları vardır kadının. Üzerine, göğüs dekoltesi olan V yakalı, siyah bir kazak giymiştir. Kadın, kazağının yakasını çekiştirirken, kalın bir erkek sesiyle irkilir. Hâkimdir konuşan.

— “Ayağa kalk!”

Kadın, mahcup bir ifadeyle ayağa kalkar.

— “Adın?”

Kadın başını hafifçe öne eğerek cevaplandırır.

— “Gazel...”

Hâkim, bakışlarının, kadının göğüsleri arasına sıkışıp kalmasına engel olmaya çalışarak sorar.

— “Gazel ne?”

Kadın kısık ve kararsız bir sesle yanıtlar.

— “Gazel Güzel.”

Hâkim, başını önündeki kağıtlara doğru eğer ve sınırları üzerinde denetim kurduğuna ikna olunca, gözlerini hafif kısar ve suratına yerleştirdiği gergin bir ifadeyle yeniden konuşmaya başlar.

“Gazel Güzel, bu V yakalı kazağı giymekle beni etkilemeye çalıştığın açık. Belki hiçbir suç işlemedin, ama şu anda bunun hiç mi hiç önemi yok... Önümdeki dosyayı açmayacağım bile. Bir önemi yok artık. Hâkimi yanıltmaya teşebbüsten on yıl veriyorum sana.

Bir süre sessizlik olur salonda. Kadının iki yanındaki jandarmalar ifadelerini değiştirmeden kaskatı durmaya devam ederler. Kadının başı vurulmayı beklemiş gibi öne eğilmiş olduğundan yüzünde nasıl bir ifade olduğu görülemez. Hâkim, sanki verdiği bu karar yüzünden üzölmüş gibi sesini yumuşatır. Mahkûmu teselli etmeye çalışan bir hali vardır. Ancak daha da hâkimleşmiştir şimdi.

—“Giymeyecektin bu kazağı evladım. Hatalısın kabul et. Yasalar böyle emrediyor n’apalım.”

Katılmış iki jandarma, hâkimin son sözlerinin görünmeyen bir yerlerdeki görünmeyen bir düğmeye dokunmasıyla tekrar çözölüverirler. Tepkisiz kadının, kollarını kelepçeleyip karanlıkta kaybolurlar.

La Tumba İl Tu'tumba

Dershanenin önünde bekliyorduk. Kalabalıktık. Hoca gelene kadar birbirimizle gevezelik ederek oyalanırdık. Koridorun karanlık köşesinde duvara yaslanmış, Afrikalı öğrenciden öğrendiğim cümleyi tekrarlıyordum: “La Tumba İl Tu'tumba”. Bu cümleyi ancak defalarca tekrar ettikten sonra doğru telaffuz etmeyi öğrenebilmişim. Cümlenin doğrusunu söyleyene kadar da Afrikalıyı hayli güldürmüştüm. Birkaç kez daha tekrarlardım anlamını bilmediğim cümleyi: “La Tumba İl Tu'tumba... La Tumba İl Tu'tumba... La Tumba İl Tu'tumba...” Birden ağızımdan sıcak hava çıkmaya, burnumdan sıcak, köpüklü salgılar akmaya başladı. Durduramıyordum. Cebimdeki kağıt mendili güçlkle çıkartıp, koridorun sonundaki tuvalete zor attım kendimi. Başımı lavaboya eğip salgının akıp gitmesini bekledim. Vücuduma bir sıcaklık yayılmaya başlamıştı. Başım zonkluyor, kulaklarım uğulduyordu. Kollarımdaki bazı damarların şişip, kırmızılaştığını fark ettim. Başım hızla dönmeye başladı ve dengemi kaybedip yere düştüm. Beni yakındaki hastaneye götürdüler. Vücudumun denetimini kaybetmişim ama bilincim yerindeydi. Hemşireler, doktor gelene kadar önlem almaya çalışıyorlardı. Tüm hemşirelerin yaşlı oldukları dikkatimi çekti. İçlerinden birisi damardan bir iğne yaptı ve hep birlikte beklemeye başladık. Yüzlerindeki şaşkınlıktan neyle karşı karşıya olduklarını bilemedikleri anlaşılıyordu. Korku içinde pencereden bakar gibi bakıyorlardı yüzüme.

Kıyma

Karnım aç. Evde yiyecek bir şey kalmamış; üstelik akşama misafirlerim var. Alış verişe çıktım. Şehrin en büyük, en modern çarşısına gittim. Yedisi yerin üzerinde, yedisi yerin altında olan on dört katlı çarşıda yüksek tavanlı geniş koridorlarla, birbirine bağlanan büyük dükkânlar yer alıyor. Giriş katındaki konfeksiyon mağazalarının vitrinleri önünde gereksiz yere oyalandıktan sonra yedinci bodrum katına indim.

Burası kasaplara ve mezbahalara ayrılmış bir yer. Her biri bir atölyeyi andıran dükkânlarda hem kesim hem de perakende satış yapılıyor. Tavandan yere kadar uzanan, arka ayaklarından asılı iri, yağlı karkaslar güzelce istiflenmişler. Dev kıyma makinelerine sokulan danalar, çok kısa bir süre içinde kıymaya dönüşüyor; yerlerini tavandaki rayların yardımıyla kaydırılan yenileri alıyor.

İşçilerin üstleri başları her ne kadar temiz ise de yerdeki kan gölleri, etrafa saçılmış iç organlar, kesik başlar yüzünden iştahım kapandı. Kıyma almaktan vazgeçtim. İçimdeki bulantıyla iki büklüm oldum. Güçlkle kendimi dışarı atıp eve gittim. Akşam yemeğinde katillerden ve idamdan söz ettik.

Daktilonun Başında Suskun Oturuş

Adam öfkeyle masadan kalktı. Birkaç saniye olduğu yerde kararsız bir şekilde kaldı. Sonra aniden daktilodan hızla çekip çıkardığı kâğıdı, buruşturup kapının yanında duran çöp sepetine fırlattı. Başını hışımla pencereye doğru çevirirken, duvarda asılı duran takvim gözüne ilişti. Geleli neredeyse bir ay olacaktı otele. Bu mevsimde boş ve ucuz olurdu. Halen bir şeyler yazamamış olmak onu çileden çıkarıyordu. Pencerenin önüne gitti. Buruşuk yüzünde gerili duran ifadesiyle denizi seyretmeye koyuldu. Uzakta, dalgaların ortasında bocalayan bir balıkçı teknesine dikmişti gözlerini. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu.

Geceleri su dolu bir bardak içine koyduğu takma dişlerini anımsadı. Komodine doğru yürüdü. Tam o sırada yan odadan geldiğini sandığı bazı sesler işitti. Dişlerini içi su dolu bardaktan çıkarıp ağzına taktı. İki odayı birbirinden ayıran duvara yaklaştı. Kulağını soğuk betona yaslayıp dinledi. Kuran okuyan bir erkek sesi, ağlayan kadın seslerine karışıyordu. Lacivert gözlerinden içini bir merak duygusunun kapladığı anlaşılıyordu. Gizli bir varlığın, elinden tutup onu yan odaya doğru çektiğini hissetti. Kendini küçük bir çocuk gibi bu görünmeyen annenin denetimine bıraktı.

Birlikte koridora çıktılar. Görünürde kimsecikler yoktu. Aşağı katlardan, devrilen bir tepsi sesi duyuldu. Bunu kirli çarşafı toplayan çamaşırcı kadının bağıırışı izledi. Akbaba başlı o kutsal ağartıcı bazen düşlerine giriyordu: Bir tabutun içinde bir çarşafı ağartmaya çalışırken bir şeyleri ima etmeye çalışır gibi bakıyordu ona.

Görünmeyen el onu koridorda bırakıp yan odanın kapısını araladı ve onu arkasından içeriye doğru iteledi. Odadaki eşyalar ve insanlar ölgün bir ışıkla aydınlanıyordu. Yaşlı bir adam odanın en çok ışık alan kısmına yerleştirilmiş büyük bir yatakta hareketsiz yatıyordu. İki yana uzatılmış elleri, kapalı duran gözleri ve sessizce soluması belki de ilk kez bu kadar çok yer kaplıyordu evde.

Kapının gıcırdamasıyla önce küçük bir çocuk sonra odadaki kadınlardan biri ona doğru baktı. Kadının gözleri kanlanmış ve şişmişti. Bakışları kısa bir süre kaldı üzerinde, sonra yine önlerine çevrildi. Başlarının geriye dönüşünde, ona bakmalarına, sebebi anlayamamış bir sesin neden olduğunu hissettiren bir ilgisizlik

seziliyordu.

Bir süre hareketsiz kala kaldı kapıda. Sonra yatağa doğru ilerledi. Yaşlı adamın yüzünü görmeye çalıştı ama bir türlü başaramadı bunu. Gözleri, uykudan yeni uyandığında olduğu gibi geçici bir körlükle kamaşmış, seçemiyordu adamı. Aniden arkasından kapanan dev bir kapının varlığı korkusuyla geriye döndü. Adadaki otelin bir parçası olmayan bu odaya, odanın bir parçası olmayan koridordan bakan şu adam da kim ola diye geçirdi içinden. Kapının eşiğindeki yüzü içerdeki ışıktan tamamen farklı bir ışıkla, kapalı bir öğle sonrasının yumuşak ışınlarıyla aydınlanmıştı. Başını tekrar odaya çevirdi. Yaşlı adama, ona kucağındaki çinko tasta kaşıkla su içiren yaşlı kadına baktı. Açık ağızdan içeri süzülen suyla istemsiz yutkunan âdemelması, Âdem'in ahbine ihanetini anımsatırcasına bir tabancanın sürgüsü gibi ölümün küçük mermilerini yaşlı adamın boğazına diziyordu.

Çok geçmeden ateşlendi mermiler peş peşe, patlamayan sonuncusu hariç. Ölü beden canlılığının son belirtisiyle dışarı kustu son yudumu. İçerdekileri bir cenaze ritüelinin telaşı almıştı. Ölüyü tahnit ederlerken utangaç bir yaşam sevinci uçuşuyordu odada. Takma dişleri ağızından alınmış, yüzünün iki yanında oluşan çukurlar çenesinin altından geçip başının üstünde düğümlenen bir tülbentle kapanmıştı. Tuhaftı ki, yaşamında bir kez daha böyle sarılmıştı başı, o zaman şimdiki gibi 61'inde değil 16'sındaydı ve yanakları böyle çukur değil tam tersine kabakulağın etkisiyle şişkindi.

Adam odasına döndüğünde gördüklerini yazmak istediye de sözcüklerin, nasıl olup da daktilonun kurşun harflerinden çıkıp okunaksız bir el yazısına dönüştüğüne akıl sır erdiremedi.

Opus Magnum

Büyük bir kitap yazmak istiyorum. Uzun zamandır üzerinde çalışıyorum bu yapıtın. Fakat çalışmak için her oturuşumda, saatlerce uğraşmama karşın ya ilk okuyuştan sonra veya daha sonraki okuyuşlarda yazdıklarımı anlamsız buluyor ve yazdığım her şeyi yok edene kadar sözcüklerle boğuşuyorum. Karınlarını yardığım sözcüklerin içinde dipsiz birer kuyu açılıyor. Beyaz sayfaların karşısında, seslerin uğuldadığı yorgun bir kafayla baş başa kalıyorum. Sanki organlarım deşilmiş, dünyam yerle bir olmuş...

Karım çok tasalanıyor bu duruma. “Ne olacak senin bu halin” diye söyleniyor, “kendine ve bize yaptığın bu işkenceden vazgeç artık” diyor. Zaman zaman sert tartışmalar geçiyor aramızda. Onun mutsuzluğunu anlayabiliyorum ama bana engel olmaya çalışması da hoşuma gitmiyor. Dün geceki son kavgamızdan sonra çocukları alıp gitti. Şu anda masamın başında oturuyorum. Önümde beyaz yapraklar. Suskunluğun, yetkinliğin bir özelliği olduğunu düşünüyorum. Herhalde, en büyük kitap, sayfaları boş bir kitaptır. Doğal olarak bu kitabı kimse satın almayacaktır. Herkes böyle bir kitap ‘yayımlayabilir’ ama kitabın asla bir yazarı olmayacaktır; bu kitabı yazmak değil okumaktır zor olan.

Kopya

Kitabevinden içeriye girdim. Hırsızlara karşı mağazanın girişine yerleştirilen güvenlik kapısından geçiyordum ki, alarmlar çalmaya başladı. Müşteriler tuhaf tuhaf bana baktı. Bir güvenlik görevlisi koşarak yanıma geldi ve sıkıca kolumdan tuttu. "Hayır" dedim, "galiba bir hata var ben bir şey çalmadım. İçeri henüz giriyordum ki..." "Bir şey çalmadığınızı biliyorum" dedi güvenlik görevlisi. "Bir yanlışlık var o zaman" dedim biraz rahatlamış olarak. Görevli, kavradığı kolumu biraz daha sıkarak "Hayır yanlışlık falan yok" diye yanıtladı ve kendinden emin devam etti: "Bu sinyal sizin bir şey çaldığınızı değil sizin bir kopya olduğunuzu gösteriyor." Bir an kuşkuyla durdum. "Hadi canım şaka yapıyor olmalısınız" diyerek şaşkınlıkla gülümsedim, kolumu elinden kurtarmaya çalışırken. "Hayır, hayır siz bir kopyasınız, boşuna inkâr etmeyin". Güvenlik görevlisi bu kez iki eliyle koluma sarılarak tüm ciddiyetiyle, "Sizi yetkililere teslim etmek zorundayım, lütfen zorluk çıkarmayın bana." Kolumdan çekerek sürüklemeye çalışıyordu. Ona direnirken bir yandan da bağıriyordum. "Ama böyle bir şey nasıl olabilir... Gerçeğim ben, gerçek. Nereden çıkarıyorsunuz kopya olduğumu?" "Elimden bir şey gelmez" dedi görevli soğukkanlı bir şekilde. "Bu dedektör asla yanılmaz." Durumu kabullenmekten başka bir seçenek görünmüyordu. "Peki ama aslıma ne olmuş benim" diye sordum. "Orasını ben bilmem" dedi; "tek bildiğim senin bir kopya olduğun. Sessizce gözlerimin içine baktı ve kolumdan çekerek beni dar bir koridora doğru sürükledi.

Almanca

“Dünya Çuvallar Dolusu Patates Yarışması”nı kazanarak inanılmaz miktarda patatesin sahibi olmuş. Yıllar önce işçi olarak gittiği Almanya’dan, bir patates kralı olarak patates yüklü bir TIR konvoyunun önünde son model arabasıyla ülkesine dönüyormuş. Ne ki yolda talihsiz bir trafik kazası geçirmiş. Kafası, bacakları kopmuş. Dayım adamın kafasını dikti. Adam hayata döndü; ama hiçbir zaman eskisi gibi olmadı.

Dayımın hayatını kurtarmasından ve karşılığında cüzi bir ücret almasından çok etkilenmişti; kendisini ona karşı borçlu hissediyordu. Tüm patateslerini dayıma vermek istedi ama dayım kabul edemeyeceğini söyledi. Bunun üzerine dayımın herhangi bir talebi olmamasına karşın, muayenehanesinin karşısındaki boş araziye yerleşti. Bütün gün bir heykel gibi durmaya başladı. Daha doğrusu bir büst gibi; çünkü kazada belden aşağı yok olmuştu. Başındaki tüylü Bavyera şapkasıyla dudaklarının arasına sıkıştırdığı bir pipodan su fişkırtıyor. Gelen geçenin ilgisini çekiyor. Bu şekilde dayımın muayenehanesine müşteri çekeceğini düşünüyor. Ama gelip geçenler gördükleri manzara karşısında öylesine şaşkına dönüyorlar ki başka bir şeyle ilgilenmiyorlar bile. Bu, adamın azabını biraz daha da artırıyor. Onu biraz olsun yatıştırmak mümkün değil. Dayım çok çabaladı ama başaramadı.

Otostop

Büyükçe bir minibüsün içindeydim. Beni minibüse alanların bir film ekibi olduğunu daha sonra anladım.

Arabam arıza yaptığı için yardım edecek birisini bekliyordum bozkırın ortasında. Hava çok sıcaktı. Bir saat kadar beklememe rağmen bir tek araç geçmemişti yoldan. Neden sonra bir minibüs durdu ve beni aldı.

İçerdekiler tuhaf adamlardı. Daha çok bir çeteye benziyorlardı. Konuşmalarından anlayabildiğim kadarıyla bir film çekmek istiyorlardı, bir felaket filmi. Zaman zaman aralarında büyük kavgalar çıkıyordu. Herkes kendi fikrini yönetmene kabul ettirmeye çalışıyordu. Yönetmen önerilere kulak asmıyor ve tartışmaları sesini herkesten daha fazla yükselterek bastırıyordu. Onun karizması karşısında diğerleri sus pus kesiliyorlardı. Yönetmen sinirlenince gözlerinden adeta alevler saçıyor, üst üste sayısız sigara içiyor, sonra da bir öksürük kriziyle sarsılıyordu.

Birkaç gün çok az uyuyarak yola devam ettik. Ne bir tamirci çıktı karşımıza ne de bir felaket. Üçüncü günün sonunda, şoförümüz direksiyonda uyuyunca araç şarampole yuvarlandı. Şoförü kaybettik. Doktorlar yönetmenin bir daha yürüyemeyeceğini söylüyorlar. Kameramansa can derdine düştüğü için olayları belgelemek bir yana kaybettiği kamerasını aramadı bile. Zaten malzemelerin çoğu kullanılmaz hale gelmişti.

Yürüyüş

Bütün gün, gün batana değin yürüdüm. Yakıcı güneşin altında kavrulmuştum. Gece hava serinledi ve giderek soğudu; üşümeye başladım. Sabah uyandığımda kar yağıyordu. Bütün gün, hava kararana değin yürüdüm karlara bata çıka. Bıçak gibi keskin soğuk kavurdu bedenimi. Gece olunca bir ateş yaktım, ısınarak sabahı bekledim.

Böbrek Taşı

Yıllardır böbreğindeki taşın çilesini çeken bir adam varmış. Bir türlü, ameliyat olmak için gereken parayı bir araya getiremiyor. Ne yapsın, doğuştan fakir adam; tıpkı doğuştan böbrek hastası olması gibi. Bütün gün itilip kakıldığı yetmiyormuş, bir de kendi öz böbreği ihanet ediyormuş ona. Şiddetli böbrek ağrılarıyla kıvrılıyor, içindeki bu 'şeytan taşına' lanetler yağıdırıyormuş. O güne kadar sayısız hastane ve özel muayenehane dolaşmış ama paranın yanında arada bir sevap da kazanmak isteyen merhametli birine rastlayamamış. Fakat sonunda talih gülümüş onun da yüzüne. Karanlık hastane koridorunda beyaz önlüğüyle bir kurtarıcı gibi parıldayan doktor aynen şöyle demiş ona, "Hiç üzülme, seni ağrılardan kurtaracağım, tek kuruş para da almayacağım..." Dünyada hâlâ iyi insanların yaşadığına inanmaya başlayan adam, çocuklar gibi sevinmiş; kırgın olduğu tanrısıyla tekrar barışmış. Gerçekten de sözünde durmuş doktor. Birkaç gün sonra ameliyatı gerçekleştirmiş. Adam ayılıp kendine geldiğinde doktorun yanı başında durduğunu görmüş. Elinde, değerli taşların konulduğu minik şık kutulardan birisini tutuyormuş. Adam yüzünde minnettar bir gülümsemeye kurtarıcısına bakmış. Doktor, kutunun kapağını açıp, içinden nohut büyüklüğünde bir pırlanta çıkarmış ve heyecanla konuşmaya başlamış: "Böyle bir olaya ilk kez rastlıyoruz... Bir mucize bu..." Adam şaşkın bakışlarla doktoru dinlemeye devam ediyormuş. "Böbreğiniz size çok çektirdi çektirmesine ama buna değdi doğrusu...". Taşı özenle işaret parmağıyla baş parmağının arasına almış doktor ve gözlerini ayırmadan pencereden gelen gün ışığına doğru tutmuş. "Şuna bakın! Gerçek bir elmas bu..." Hayranlıkla yatakta yatmakta olan adama bakmış. "Sizinki bir böbrek değil, altın yumurtlayan bir kaz adeta..." diye sürdürmüş konuşmasını. Narkozun etkisinden tam olarak kurtulamamış adam, rüyada mıyım yoksa gerçek mi bu duyduklarım diye soruyormuş kendi kendine. Taze ameliyat yarasını kollayarak gayretle doğrulmuş yattığı yerden ve bir annenin yeni doğurduğu bebeğine duyduğu şefkatle uzanmış doktorun elindeki taşta. Büyülenmiş gözlerle taşta bakan doktor, aniden kendine doğru çekmiş taşı. Yüzündeki o hayranlık maskesi düşmüş; altından, elinden silahı alınmak istenen bir muhafızın sert ve tehditkâr ifadesi çıkmış. "Yoo!" demiş. "Hayatta olmaz... Evet para almayacağımı söyledim ama böyle bir armağanı reddedeceğim anlamına gelmez bu".

Vittorio Pena'nın Kısa Yaşam Öyküsü

Aşağıdaki kısa yaşam öyküleri verilen kişiler hakkındaki bilgileri üç ayrı ansiklopedide buldum. Kaynaklardan her biri kişilerden sadece birisine yer veriyor diğer ikisinden ise hiç söz etmiyordu. Özellikle bu yüzden söz konusu kişilerin gerçekte tek bir kişi olabileceğine dair bir kuşkuya kapıldım. Belki farklı kaynaklardan aldıkları bilgilerden dolayı ortaya aynı kişinin birbirinden farklı (belki de birbirinin eksik yönlerini tamamlayan) üç yaşam öyküsü çıkmıştı. Ya da ortada tuhaf bir şekilde birbirine benzeyen üç ayrı kişi vardı. Anlayamadım.

VİTORİ PENA: Fransız ressam. Paris, (1939-1979). Annesi köklü bir İtalyan ailesindendi. 1944'te babası savaşta ölünce, annesi sonradan zengin bir işadamı olan Patrick Blackbird adında Amerikalı bir subayla evlendi. Pena, üvey babasına karşı hiçbir zaman yakınlık duymadı. Daha genç yaşta, dik başlı bir insan oldu ve yalnızlık duygusuna kapıldı. İlk gençlik döneminden itibaren çeşitli şiirler yazmaya başlamışsa da daha çok bir ressam olarak tanınmıştır. 1957'de evdeki uyuşmazlık yüzünden Fransa dışına çıktı ve bohem bir hayat sürmeye başladı. Çılgınca para harcaması yüzünden vesayet altına alınıp hayatının sonuna kadar baba mirasını çok tutumlu kullanmak zorunda kaldı. Resme oldukça geç sayılabilecek bir yaşta merak saldı. Basit ve duygusal küçük tablolar yaptı. En önemli eserleri: "Odam" (1970), "Yatakta Çıplak Kadın" (1974), "Terkedilmiş" (1978), "Çocuklar" (1979). Bir göz hastalığına tutuldu, unutuldu. Mezarı nerede bilinmiyor.

VİTORİO PENA: Fransız sanatçı. Paris, 1939-1979. Annesi zengin bir kadındı. Kocasının ölümünden sonra Amerikalı bir askerle evlenince, Pena büyük bir sarsıntı geçirdi. Üvey babasının zorlamasıyla Boston'a gitti ve tiyatro okudu. Mezuniyetinden sonra "Kral II. Karl'ın Muhteşem Rüyası" isimli oyunuyla tanındı. Okuldayken arkadaşlarıyla birlikte tasarladığı bu oyun, önce bir kukla tiyatrosunda, sonra da büyük bir kültür merkezinde oynandı. Bir ara gerçeküstücü tarzda şiirler de yazan Pena, sonraları tiyatro ve şiiri karıştırarak kendine özgü bir tür ortaya koymuştur. Poetry Action Research (Şiirsel Eylem Araştırması) olarak isimlendirdiği bir yöntemle, gündelik yaşam içinde kendi bedenine yönelik olarak

yürüttüğü araştırmalarla zaman, mekân ve kişilerin görünmez ilişkisinin şiirini yakalamaya çalıştı. Bedenini bir deney alanı olarak kullanan Pena, araştırmalarını en uç noktalara kadar götürmüştür. Her araştırma, gövdesinde gerçekleştirdiği ve çoğu zaman acı veren bir deneydi onun için. Bunlardan bazıları şunlardır: "Dışkılama", 1966; "Gazete Yeme" (1967), "Burundan Kıl aldırma" (1968), "Dikenli Yol" (1965), "Üçüncü Gözün Açılması" (1965). Gösterilerini ya bizzat icra ederek ya da film veya fotoğraflarını sergileyerek sundu. Hem bir sapıklık hem de nesnel bir araştırma olan Şiirsel Eylem Araştırmaları'yla sıkıntılı, buz gibi erotizm yüklü bir atmosfer yaratmıştır. Bazı eleştirmenlere göre Pena, bu tür gösterilerle çağımız insanının yaşadığı iç sıkıntısını, yapay cennetleri ve sonsuzluk peşinde koşan insanın sefaletini dile getirmiştir. Son derece başı boş, garip bir hayat süren Pena'nın birçok eylemi, saflığından mı, yoksa göz boyamak ve çevresindekileri alaya almak için mi yaptığını kestirmek güçtür. Pena'nın yöntemiyle yeni bir bilimin sınırlarını bulduklarını söyleyen çömezleri hakkında da kesin bir karara varmak mümkün değildir. Bir Poetry Action Research gösterisinde hayatını kaybeden sanatçının ölümü de tartışmalıdır. Ölümünün bir kaza mı yoksa gösterisinin bir parçası mı olduğu hiçbir zaman kesin olarak anlaşılamadı. Pena'nın sol gözü sağ gözünden büyüktü.

VİTTORİ PENA: Fransız şair ve ressam. Paris, (1938-1979). Babasının İkinci Dünya Harbi'nde ölümünden (1944) kısa bir süre sonra annesinin Amerikalı bir subayla evlenmesi Pena'nın üzerinde derin izler bırakmıştır. Üvey babasına hiçbir zaman yakınlık duymadı. Bu yüzden olsa gerek yolculuk ve alışılmamış uzak yerlere gitme özelemlerinin ağır bastığı çeşitli şiir ve anlatı kitapları yayımladı: "Çin Ülkesi'nin Üstündeki Sülün" (1966), "Kağıt Fenerli Gezi Notları" (1968), "Katmandu'ya Son Tren" (1968), "Büyük Turuncu Geceler" (1975), "Kutsal Yumurta ve Diğer Öyküler" (1979). Gerçekten hiçbir zaman Fransa'dan ayrılmamıştır. 1959'da Jianne Bortus'la tanıştı. Oldukça fırtınalı geçen bu ilişki şairin bütün hayatı boyunca sürdü. Kendisiyle her sevişmesinde yabancı bir ülkede dolaşma duygusu yaşadığını söyleyen Pena, Jeanne'in eserleri için esin kaynağı oluşturduğunu açıkça ifade etmiştir. Fakat sonraları toplumun ahlak kurallarının çok ötesinde bir hayat sürmeleri yüzünden sert tepkiler almıştır. 1975'ten itibaren okuyucularının eski ilgisini kaybettiye de

ölümünden sonra kitapları yeniden büyük ilgi gördü. Pek çok dile çevrildi. Bir şair olarak eski önemini yitirdiği dönemde resimler de yapmıştır. İleri derecede miyop olan Pena'nın intihar ettiği konusunda çeşitli iddialar bulunmakla birlikte şimdiye kadar bu konuda kesin bir delil elde edilememiştir.

Karanlığın İçindeki Delik

Sokağın köşesinde, bir taşralıyla konuşuyoruz. Yanında çocuğu da var. Sekiz yaşlarında olmalı. Arada bir o da lafa giriyor ve sorduğu sorularla, babasıyla yaptığımız konuşmayı sık sık bölüyor. Bu hoşuma gidiyor aslında, zira sohbet etmeye hiç gönlüm yok. Daha çok sokağın sonundaki evde çektiğimiz filmle ilgili sorular bunlar. Sorularını nezaket icabı kısa yanıtlar vererek geçiştiriyorum. Bereket beni aramaya çıkan minibüs şoförü az sonra yanımızda bitiyor da yine böyle sıkıcı bir soruyu yanıtlamaktan kurtarıyor beni.

Şoförlük onun işlerinden biri sadece. Herkes kısa zamanda, onun şirketin adamı olduğunu ve sette olup biten her şeyi patrona yetiştirdiğini öğrendi. Ayrıca karanlık bir herif. Bunu sadece geçmişine, şirketteki gizli saklı işlerine dair ortalıkta dolaşan söylentilere dayanarak söylemiyorum. Ona baktığımda, ayrıntılarını seçemiyorum; belirsiz ve ışık almayan bir yüzü var. Çeşitli defalar bu adamın yüzünün neden ışık almadığını düşündüm. İşte şimdi bir açıklama geliyor aklıma: İfadesindeki sahtelikten dolayı, yüzü ışığı emiyor ve böylece gölgeli, karanlık bir surat çıkıyor ortaya.

Gölgeli surat, taşralının sorusunu yanıtlarken, büyük bir ustalıklı cümlelerinin arasına gizlediği sözcüklerle, yönetmenin beni sete geri çağırdığını ve öfkesinin geçtiğini söylemeye çalışıyor. Taşralıyla konuşmasını sürdürürken yan gözle nasıl da yardımına yetiştiğini ima eden bakışları arasına sıkıştırdığı bu mesaj, kabuğunu çatlatıp, hep birilerinin buyruğunda olma ezikliğini gizlemeye, kendine taşıdığı mesajların bizzat yaratıcısı olduğu görüntüsünü vermeye çalışan kompleksli bir adamın açıklamasına dönüşüyor. Taşralı, pırıltılı gözleriyle karanlık yüzlü adamın anlattıklarını dinliyor. Hemen yanımda oturan oğlunun, kendisini dinlediğimden eminmiş gibi karşımızdaki bina ile ilgili bir şeyler mırıldanmaya başladığını fark edince kulak kesildim. Ne dediği pek anlaşılıyordu. İyice kulak verdim; anlattıkları binanın geçmişiyle ilgili masalsı söylentilere benliyordu daha çok. Üç katlı, Rum mimarisinde, oldukça eski bir yapıydı. Sadece en üst katta oturanlar vardı. Diğer katlar tamamen boştu ve evsizlerin barındıkları terk edilmiş yerleri andırıyordu.

Bakışlarımı üst kat penceresine kaydırdım. Tülün arkasından bana doğru bakan bir silüet gördüm. Çıplak bir kadındı. Onu fark ettiğimi anlayınca aniden pencereden kayboldu. Binanın bir mağara ağızı gibi

ürkütücü kapısına baktım. İnsanı sarhoş eden bir karanlıkla dolmuştu içi. Bedenim karanlığın çekim gücüne kapıldı. Kıpırdayamıyordum. Öylece kapının içindeki karanlığa baka kaldım. Vücudumdaki kanın yüzüme hücum ettiğini, yüreğimin hızla çarptığını, bedenimin yavaşça uyuştuğunu hissettim. Sanki olduğum yerden uzaklaşıyordum. Kulağım çınlamaya başladı ve etraftaki seslere sağırlandım. İçinde bulunduğum mekân silindi. Şimdi sadece ışısız bir boşluğun içindeydim. Bir süre karanlığa gömülü kaldım. Sonra karanlıkta toplu iğne başı kadar küçük, parlak bir leke belirdi. Yavaş yavaş büyüdü, büyüdü, bir delik halini aldı. Dairesel bulanık bir ışık yansımasıydı. İçindeki bulanık, dumansı karışımlar az önce pencerede gördüğüm silüete benzeyen bir silüete dönüştüler. Silüet, avucunda tuttuğu binlerce parlak, dairesel cisimleri üzerime doğru savurdu. Pullar yerçekimsiz hareketlerle bana doğru yaklaştılar, yaklaştıkça büyüüp açılmaya, karanlıktaki deliğe benzer deliklere dönüşmeye başladılar. Sonunda büyüyen bu delikler birleşip beni yutan tek bir delik haline geldi. Çevremdeki karanlığın yerini şimdi mutlak bir parlaklık almıştı. Gözlerim kamaştı ve deliğin içinden geçtiğimi hissettim. Çok kısa bir süre olağan üstü bir hızla yol adım sanıyorum. Fakat bu an bana çok uzun geldi. O yolculuk esnasında, yaşamıma dair daha önce asla hatırlayamadığım anılarım, belleğimin beyaz perdesinde bir bir gösterime girmeye başladı. Belleğimle tam bir uzlaşma içinde süren bu yolculuk sanki tam ortasındaiken bitiverdi.

Kendimi aniden başka bir mekânda bulduğumda, delik, karanlık bir gökyüzünde benden hızla uzaklaşarak küçüldü, arkasındaki minik pırıltılarla kuyruklu bir yıldıza dönüşüp, gökyüzündeki milyonlarca yıldızın arasına karışıp yok oldu. Üzerimde pırıltılı pullardan yapılmış konik bir giysi vardı. Bir çölün ortasıdaydım. Ufukta alçak kum tepeleri uzanıyordu. Dünyadakine hiç benzemeyen atmosferinden, burasının başka bir gezegen olduğunu anladım. Dünya parlak bir sikke gibi uzayda asılı duruyordu. Yanımda aynı tuhaf giysiler içinde, tanımadığım ama her haliyle benim akıbetimi paylaştığı belli olan bir adam duruyordu. O da benim gibi aynı yöne, gökteki parlak sikkeye bakıyordu. İkimizin yüzünde de bu arkaik sikkeye merakla bakan bir ifade, bir kurtulmuşluk duygusu ve geriye salimen ulaşmanın mutluluğu vardı. Aynı anda başka başka yerlerde benzer bir macera yaşadığımızı anladım. Bu geçişin heyecanı ve ayrıcalığını

yaşıyorduk. Birkaç saniye bakışlarımızla kucaklaştık. Geride bırakılmış yaşam, o kuyruklu yıldızın içinde uzayın sonsuzluğunda kaybolmuş, belleğimizin sonsuzluğunda ise minik yıldızsı bir anı olmuştu.

Birden bire o kükremeli buyurgan sesle kesintiye uğradı her şey. Korkuyla dönüp yeni efendimize baktık. Avucunda sakladığı pulları üzerimize fırlatmakla tehdit edip ayaklarımızdaki prangaları gösterdi. Prangaları görünce ayaklarımdan başlayarak yeniden bedenimi duyumsamaya başladım. Eterim ve belleğim çözülmeye başladı. Buradaki duruşum, yanımdaki adam, çatlamış dudaklarım ve arımdaki uzak kum tepelerine kadar uzanan ayak izleriyle ben, epeydir burada olan bir adamdım artık.

Bunak

“Hayır, biz dikmedik; kendiliğinden çıktı. Biz de ellemedik. Zamanla büyüdü, gelen geçenin imrendiği kocaman bir ıhlamur ağacı oldu. Kaynatıp kaynatıp içtik çiçeklerini; konu komşuya ikram ettik.”

Suluk tenli ve sakin bir kadındı konuşan. Hasta olduğu için sesi böyle kısık çıkıyordu. Tanınmış bir generalin kızı olduğunu iddia ediyordu. Eski ve ahşap evde, koltuklardan birisine oturmuş örgü örüyor, arada bir de konuşuyordu kendi kendine. Ancak bu şekildeilmek ilmek ilerleyen zamanı unutuyordu. Tabi bir de kocasının yanındaki o üzeri örtülü çukuru.

Eve bir kedi almıştı; insanların kuyruğuna teneke bağlayan bir şeyler varmış bakışlarında. Üst kattaki odayı kendisi gibi pek dışarı çıkmayan yaşlı bir adama kiralamıştı. Uzaktan akrabasıydı adam. Doktorlar birkaç aylık ömrü kaldığını söylüyorlardı. Adamın, bir karaciğer büyümesi, bir prostat kanseri, akşamları duyulan hırıltılı bir öksürüğü, şarap ve televizyonla yarı canlı geçen bir yaşamı, üç beş kuruş da emekli aylığı vardı. Adamın kimsesi yoktu. Aşağıdaki kadınla birbirlerini hiç görmezlerdi.

Kadının tek yakını Ramazan’dı. Bazen tanıyamazdı Ramazan’ı. Hafta sonları mutlaka uğrar, akşama kadar kalır, babaannesinin ikram ettiği bozulmaya yüz tutmuş yiyecekleri yer gibi yapardı. O yerken babaanesi anlatırdı: Babasının uçamayan bir kuş oluşunu; evlenmemesi için o kadar ısrar etmesine karşın, kim olduğu nereden geldiği belirsiz o Ürdünlü kadınla aniden evlenmesini; hardal tenli, mavi gözlü annesinin bir süre sonra ortadan kayboluşunu.

Dedesi Cemal Efendi, Mısır Çarşısı’nda aktardı. Babaanneye göre, oğlu hastalığı bu dükkânda kapmıştı. Envai çeşit baharatın kokusu öyle bir karışmıştı ki, bir anda felç etmişti onu. Grizu patlaması gibi bir şey. Belleğini yitirivermişti. Hem geçmişini hem de geleceğini. Bir kuş olduğunu sanıp atmıştı kendisini Galata Kulesi’nden. Cemal Efendi ise (bazen Kemal veya Cemil Efendi oluyordu) gariptir, akli dengesi bozuk bir adam tarafından vurulmuştu. Durup dururken. Öylesine başını çevirmişti, bir anda üzerine doğrultulmuş bir tabancayla burun buruna gelivermişti. Adamın saçları dağınıktı; üstü çıplak. Ayaklarının sadece birisinde çorap vardı. Basit bir kurşun, kocasından ayırırverdi onu; sırf Cemal Efendi’den daha hızlı olduğu için.

Ramazan o hafta sonu gelmedi. Ramazan diye birisi yoktu. Eskiden bir kocası vardı ama adı Cemal değildi ve adam emekli askerdi. Yukarıda oda olmadığı için orada yaşayan bir adam da yoktu. Hiç çocuğu olmamıştı, belki de bundandı sürekli bebek patikleri örmesi.

Yaşlı kadın, Ramazan'ı bekledi bütün gün. Yavaş yavaş akşam oldu. Ihlamurun gölgesinin bir hayalet gibi içeriye süzülüşünü ve üzerine kapaklanışını gördü. Kıpırdayamadı. Örumcekleri almıştı önceki gün. Açık pencereden içeriye serin bir esinti doldu. Söndü, sokaktaki lamba. Ramazan'ı bekleyen kadın öldü.

Telgraf

Zaman, evcil bir hayvanın içine hapsolmuş vahşiliğin, onunla birlikte kendinizi kaptırdığınız bir oyun sırasında aniden uyanıvermesi gibi hiç ummadığınız bir anda paramparça eder insanı. Bilindiği gibi bu hayalet varlığı saatle ölçeriz. Ama bu saat, ilk kez sünnet düğününde sahip olma onuruna kavuştuğumuz saatlerden çok farklıdır; çünkü o bileğimizde değil kafamızın içindeki özel bölmesindedir.* Kolumuzdaki saat bize zamanın daima geçmişten geleceğe doğru aktığını gösterirken içimizdeki saat bu düşünceyi yadsır.

I

Bir adam vardı. Hasta bir adam. Döşekte, başı yastıkların arasına gömülmüş sırt üstü yatmaktaydı. Karısı yanı başında oturuyor, çevresinde kahverengi halkalar oluşmuş gözleri ile kocasını sarıp sarmalayan çarşafın yavaş yavaş kefene dönüşmesini çaresizlikle izliyordu. Doktorlar tıbbı kafa tutan bu bıçkın hastalığa karşı, bükemediği eli öpen bir insanın davranışını göstermişler, adamcağızı evine gönderip yumuşak yatak görünümündeki ölümün kucağına teslim etmişlerdi.

Henüz ellisindeydi. Bitkindi ve kendi adına hiçbir şey yapacak gücü yoktu; sadece ölümün gelip onu almasını bekliyordu. İnançsız bir adam sayılmazdı; en azından bedenini, evrenin çöp işleme tesislerinde geri kazanılacak bir atık olarak nitelendiriyordu.

Dişlerinin arasında kalmış bir miktar konuşma arzusuyla çocuklarının adını sayıkladı. Kuşku yok ki, ölmekte olan zavallı bir adamın bu son dileğinde bir tuhafılık olmadığını düşünüyorsunuz. Fakat onun isteğini kısmen de olsa imkânsız kılan bir engel vardı. Hayattaki iki yetişkin çocuğu için uzak şehirlerde otursalar da babalarının dileğini yerine getirmek kolaydı ama dört yıl önce savaşta ölen küçük oğlu için aynı dileği yerine getirmek son derece güçtü. Hasta adam ısrarla oğlunu görme isteğini yineledi. Oğlu da bütün

* Eskiden, masa saatleri, çıkardıkları tik-tak'ların, gündüzleri son derece korkak, geceleri ise insanlara havlamlama cesareti bulan sokak köpeklerine özenmelerinden dolayı, üç tarafı cam kaplı küçük ahşap bir dolaba kilitleirdi.

kırgınlıkları bir yana bırakıp, son anında babasının yanında olmaya çalıştı.

II

Sakin, parlak bir sabahtı. Uyandıktan sonra daha önceden kurulmuş gibi doğru banyoya gitmiş, tıraş olmaya başlamıştım. Geç kalktığım için kahvaltı yapmaya zamanım yoktu, işe yetişmek zorundaydım. Telaşla yüzümü sabunlarken saatim de uyandı ve radyoyu açtı. Onu tamirciye götürmem gerektiğini hatırladım. Son zamanlarda yarım saat geç uyandırmayı alışkanlık haline getirmiştin. Aniden kesilen yüzümün acısıyla irkildim. Telaşım öfkeye dönüştü. Sakal tıraşımı tam olarak bitirmemiştin ki kapı çaldı. Kim olabileceğini tahmin etmeye çalışarak kapıya doğru yürüdüm. Temkinli bir şekilde kapıyı araladım. Gelen postacıydı. Bir an dehşet içinde yüzüme baktı, kötü bir haberle geldiğini düşündüm; telaşlanacak bir şey olmadığını, yüzümü böyle yarı kanlı yarı sabunlu görünce korktuğunu söyledi. Nedenini bilmiyorum ama ona savaşta olduğumuzu hatırlattım. Sözüm ona adamı yatıştırmaya çalışmıştım. Beceriksizce yüzümü temizlemeye çalıştım. Postacı elindeki telgrafı uzattı ve defterde gösterdiği yeri imzalamamı istedi. Hayatımda ilk kez birisinden telgraf alıyordum. Heyecanlanmıştım. Defteri imzalarken sayfa biraz kanlandı; adamdan özür diledim. İmzam da pek kendi imzama benzememişti. Bunun bir önemi olup olmadığını sordum, anlaşılan adam bir an önce oradan ayrılmak istiyordu. Yarım ağızla "yok bir önemi" gibi bir şeyler geveledi.

Bir yabancıyla evlenip Amerika'da yaşamaya karar veren eski sevgilimden pişmanlığını dile getiren bir mesaj alacağımı umarak telgrafı okumaya başladım. Babam ağır hastaydı ve annem beni eve çağırıyordu.

Bu kısa ve etkili metinden sonra bir süre ayakta ne yapacağımı bilemeden öylece durdum. Radyodan gelen coşkulu marşlar duyuluyordu. Koltuğa oturdum. Çocukluğumu ve ister istemez babamı düşündüm.

Vakit kaybetmeden yola çıktım. Uzun ve yorucu bir yolculuk oldu. Düşümde babamı gördüm. Kulağıma çok önemli bir şey söylemek istediğini mırıldanıyordu. Ama ona yaklaşmam mümkün değildi. Devasa bir yatağa gömülmüştüm, ne bir tarafımı oynatabiliyor ne de

sesimi çıkarabiliyordum. Sonra aniden, yüzümün içinde kaybolabileceği büyüklükte siyah deri eldivenli bir el üzerime kapandı.

Doğduğum kasabaya ancak sabaha karşı ulaşabildim. Bir taksiye binip evimizin bulunduğu mahalleye gittim. Karanlıkta görebildiğim kadarıyla sokaklar ve binalar hiç değişmemişti. Başkentten uzaklaştıkça zaman imparatorluğunun iktidarının zayıfladığını düşündüm. Çevrede kimseler görünmüyordu. Bütün kasaba derin bir uykudaydı. Yakın bir evden gelen çalar saat sesi, derin uykudaki sessizliğe şöyle bir dokundu. Ama o, yataktaki konumunu değiştirip düşlerine devam etmeyi tercih etti.

Kapıyı babam açınca çok şaşırđım. O da gözlerini ovuşturarak bana baktı, beni gördüğüne inanmamıştı. Birkaç saniye içinde toparlandı, anımsamaya başladı. Şimdi yüzündeki şaşkınlığın yerini öfke almıştı. Eve hangi yüzle geldiğimi sordu. Ne söyleyeceğimi bilemedim. Cebimden çıkardığım telgrafı uzattım. Hızla okudu. "Biz böyle bir şey göndermedik!" dedi. Bu tür numaralarla kendimi affettiremezmişim. On dört yıl sonra bir kez daha beni evlatlıktan reddetmiş olduğunu hatırlattı ve kapıyı hızla suratıma kapattı. Sanırım o anda kapı bile benden daha iyi bir durumdaydı.

Aynı gün ilk otobüsle geri döndüm. Yol boyunca olanları düşündüm ve hiçbir mantıklı açıklama bulamadım. Oturduğum apartmana girerken her zamanki alışkanlığımla posta kutusuna baktım. İçinde adıma bırakılmış bir pusula vardı. Beni en yakın postaneye davet ediyordu. Eve girmeden postaneye gittim. Memur bir kağıt uzattı. Bu, seferberlik ilanının doğal bir sonucu olarak görev yerimi bildiren bir celpti.

III

Hikâyeyi yazıp bitirdim. Aç midemden köpek ulumaları geliyordu. Masayı öylece bırakıp mutfağa gittim, kendime yiyecek bir şeyler hazırladım. Karnımı doyurunca tatlı bir uyku bindi sırtıma, koltuğa uzandım. Uyuya kalmışım. Çalışmanın bir yerinde saatime bakmış ve dörde birkaç dakika olduğunu görmüştüm. Bir ara uyandım, saat üç buçuğa geliyordu. Yarı uyanık durumda olduğum için olsa gerek bu bana pek önemli gelmedi, tekrar uykuya daldım. Uyandığında saat yine üç buçuk civarıydı. Saati kulağıma götürdüm. Çalışmıyordu. Masaya gittim. Masa derli toplu duruyordu. Kağıttaki notlarıma

baktım. Bir öykü taslağı yapmışım. Bu öyküyü daha önce yazıp bitirmiş olduğum duygusuna kapıldım. Saatin geriye gitmiş olduğu duygusuna gelince ona bir anlam veremedim, belki de zaman denilen hayvanın benimle şakalaşmasıydı. Kendimi yazmaya hazır hissediyordum. Taslağı kenara çektim. Önüme bir kağıt koyup yazmaya başladım...

İstenmeyen Adam

Eski, boş bir sinema burası. Ortağımla birlikte salonu yenilemek için gerekli olan parayı nasıl bulacağımızı düşünüyorduk. Koltuklar, perde, bordo halıyla kaplı zemin kalın bir toz tabakasıyla örtülüydü. Makineler yeni sayılırdı ama uzun süre kullanılmamış olmalarından dolayı çalışmıyordu. Gerçi salonu çok ucuza kapatmıştık ama onu eski haline getirmek bize bayağı pahalıya mal alacağa benziyordu. Öğleden sonra annem uğradı. Neden geldiğini anlayamadım. Bakışlarımdan şaşkınlığımı anlamış olmalı ki sabah evden çıkmadan önce sinemada buluşmaya karar verdiğimizizi hatırlattı.

Birlikte durağa doğru yürürken ona sinema salonunda yapmayı düşündüğüm değişiklikleri anlattım. Sessizce beni dinledi. Kendimi, anlattığım şeylere öylesine kaptırmıştım ki, bir süre yanımdaki kadının kim olduğunu anlayamadım. Bedenimin hâkimiyetini neredeyse yitirmiştim. Konuşmanın dışında, kaldırımdan inmek, çukurlardan sakınmak, basamakları fark etmek, ışıklı geçitte durmak gibi dikkat gerektiren hareketleri ancak yanımdaki kadının yardımıyla yapabiliyordum.

Üst geçidin merdivenlerini çıkarken yanımda dedemin de olduğunu fark ettim. Basamakları çıkmakta zorlanıyordu. Annem olduğunu sandığım kadın ona yardım ediyordu. Dedemin ne zaman bize katıldığını hatırlamaya çalıştım. Hafızamda bulduğum tek kayıt varlığının çoğu kez hissedilmemesine, ceset gibi sessiz oluşuna ilişkindi.

Üçümüz bir süre yürüdük. Üçümüz diyorum ama aslında ikimiz, yani annemle, daha doğrusu annem olduğunu sandığım kadınla bendik yürüyen. Belki dedem de bizimle birlikteydi ama bunu hissettiren bir belirti neredeyse yok gibiydi. Yıllar önce, artık ölümü beklediğini söylemişti bana. Bütün yaptığı pencerenin önünde oturup ezanın okunmasını beklemek ve sonra gidip namazını kılmaktı. Yüz yaşına basmaya birkaç yıl kalmıştı ama ölüm bir türlü gelmiyordu. Sonunda ölümü bekleye bekleye bir ölüye benzemişti. Hareket etse bile kimse varlığını hissetmez olmuştu. "Diri diri toprağa girilmiyor" diye geciken Azrâil'i Allah'a şikayet etse de aslında çoktan öldüğünün farkında bile değildi. Beklediği ölüm hiçbir zaman gelmeyecekti. Çünkü ölmeden önce ölmüştü o.

Yol kenarına park etmiş bir arabada bizi bekleyen babamla

buluşunca, annemle karşılaşmamızın ve hayalet dedemin üst geçidin merdivenlerini tırmanırken birdenbire yanımızda bitivermesinin, babamla buluşma planının bir parçası olduğunu anladım. Arabaya bindik. Aniden yağmur yağmaya başladı ve yol boyunca hiç durmadan konuştum. Bir sağa bir sola hareket eden sileceklerin ritmiyle kendimden geçmişim. Konuştukça önümde yeni bir pencere açıldığını fark ettiğimden beri bunu yapıyordum. Konuşmak aklın sileceklerini çalıştırmaktan başka bir şey değildi. Ben sadece böyle esrik bir halde konuştukça görüyordum. Sustuğum zaman gördüğüm dünya ise soğuk ve can sıkıcıydı. Böyle bir dünyanın içinde olduğumu fark edince kendimden de sıkılıyordum. Konuşurken her şey başkaydı. O zaman var olduğum varsayımına dayanan hayali bir varoluşum vardı. Bu da bana büyük bir mutluluk veriyordu. O zaman kendimi, dedemin farkında olmadığı varoluşuna benzer bir varoluş içinde hissediyordum; tek farkımız o bunu susarak yapıyordu, ben ise konuşarak. O susarak başkaları için yok oluyordu; ama kendisi için, varlığını öylesine hissediyordu ki bir an önce ölerек ondan kurtulmak istiyordu. Ben ise başkalarına var olduğumu konuşarak hissettiriyordum ama aslında kendim için yoktum. Konuşarak onların aralarında olmaktan kurtuluyordum.

Silecekler sustuğunda arabanın bir otoparkta olduğunu far kettim. Başımı çevirip baktığımda ordu kantininin karşımızda durduğunu gördüm. Hayli büyük bir alışveriş merkeziydi burası. İçerde yapış yapış bir kalabalık vardı. Reyonlar arasında ilerlemek için insanlara sürtünerek aralarından sıyrılmak gerekiyordu. Et reyonunun önünde eski sevgilimi gördüm. Annesiyle birlikte kuyrukta bekleyenler arasından şişmanlıklarıyla hemen göze batıyorlardı. Beni görmezlikten geldi. Annemi, yani annem olduğunu sandığım kadını belki de ona üvey annem demeliyim, ve babamı, onun babam olduğu kesindi, gözden kaybettiğimi fark ettim. İçerdeki ağır koku giderek nefesimi kesmeye başlamıştı. İçimi bir sıkıntı kapladı. Boğulacakmışım gibi hissettim ve çareyi kendimi dışarı atmakta buldum.

İki yanı cılız ağaçlarla çevrili bir yolda yürümeye başladım. Hava birden bire karar verdi. İnsanlar, her zamanki Güneş tutulmalarından birisiymiş gibi ilgisizlikle karşıladılar bu gök olayını.

Yolun kenarındaki çocuk parkında oynayan çocuklara bakarak ilerlerken, havaya kalkık elinde küçük bir kağıt parçası tutarak bana

doğru konuşan ince uzun bir adam önümü kesti. Kızının işitme sorunu varmış, daha doğrusu sağırılmış; tedavi ettirmek üzere buraya getirmiş ve bizde kalmak istiyormuş. Bunun mümkün olmadığını söyleyerek yanından uzaklaşmak istedim. Tam yanından geçip gidecekken beni kolumdan tutup kendisine doğru çevirdi. Reddedilmekten hiç de hoşlanmadığı, sesinin titreminde belli oluyordu; "Bana bak, sen benim kim olduğumu biliyor musun?" diye çıkıştı. "Hayır" dedim. Zaten sorun da onun kim olduğunu bilmemem değil miydi? "Ben polisim!" diye ekledi. Elindeki kağıt parçasını –belli ki bir defterden koparılmıştı– sert bir hareketle yüzüme yaklaştırdı. "Bakanlıktan iznim var, istediğim kişinin evinde kalabilirim" diye bağırdı. Eğer ona inanmıyorsam elindeki kağıtta yazılı olan telefon numarasından söylediklerini doğrulayabilirdim. Adam son cümlesini söylerken, ellerinde paketlerle üvey annemle babamın kaygılı bir şekilde bize doğru yaklaştığını gördüm. Bir tuhafılık olduğunu sezmişlerdi besbelli. Onların yardımı gerekmeden sorunu halletmek istiyordum. Adama, evimizin misafir ağırlamaya uygun olmadığını, benden başka bir kardeşimin daha olduğunu, üstelik şu sıralar dedemin de bizimle kaldığını, bu nedenle kendisine yardımcı olamayacağımızı izah etmeye çalıştım. Dedemin evde var olmayan bir varoluşu olduğu halde, bizde kalma süresi dolup da başka bir amcama gitme zamanı geldiğinde tıpkı şu an benim yaptığım gibi ona sanki varmışçasına davranılıyordu.

Polis olduğunu iddia eden adam ısrarla bizde kalmak istediğini tekrarlardı. Onu geri çevirme seçeneğine sahip değildik. Öfkeyle bağırılmaya başladı, "Ben bu devletin şerefli bir polisiyim, sen kimsin ki bana böyle davranıyorsun!" Yanımıza gelen annem, o an annem olduğuna emindim ve üzerinde üniforması olan babam, gerçeği adamın ağzından bir kez daha işittiler. Annem küçük bir baygınlık geçirdi. Elindeki paketler yere saçıldı. Babam polisle tartışmaya başladı. Bir süre sonra çevremizde kalabalık bir grup oluşmuştu. Kalabalığın arasındaki vücut geliştirme sporuyla uğraşan bir komşu çocuğu öne doğru çıktı ve bize bakışlarıyla her an devreye girmeye hazır olduğu mesajını verdi. "Senin kim olduğun beni ilgilendirmez, sen polissen ben de albayım. Hadi! Başka kapıya". Adam babamın bu aşağılayıcı konuşması karşısında sarsılmışa benziyordu. Yüzünün ifadesi endişe verici bir şekle evrilmişti. Sanki "hadi!" sözcüğü, içindeki zincirlenmiş şiddet hayvanını serbest bırakması için beklediği

bir komuttu. Olay kendisi açısından bir gurur meselesi haline gelmişti. Bize dediğini yaptırmakta kararlıydı. Başından beri olaya müdahale etmemek için kendini zor tutan vücutçu çocuk sonunda adama saldırdı. Ani bir hareketle adamı yere fırlattı. Herkesten saygı beklerken kendini toz toprak içinde yerde bulan adam burnundan soluyarak çevresine baktı ve yüzü öfkeden yavaş yavaş çatlamaya başladı. Etrafımızı kuşatan seyirci kitlesi dikkatle adama bakıyordu. Nasıl bir tepki göstereceği merak konusuydu. Adam cüssesinden hiç beklenmeyen bir çeviklikle yerden havaya doğru sıçradı. O iri yarı oğlanı belinden yakalayıp sıkmaya başladı. Oğlan bir süre direndiyse de gücü çabuk tükendi. Sırt üstü yere kapandı. Adam ustaca bir hareketle kolunu oğlanın boynuna dolayıp onu bize doğru çevirdi. Olaya müdahale etmek isteyenleri, oğlanın boynunu kırmakla tehdit ederek uzaklaştırdı. Bunun üzerine babam askerlerden yardım istemek üzere aramızdan ayrıldı. Durumun sonuçlarından ürkenler de belli belirsiz bir şekilde oradan uzaklaşmaya başladılar.

Bir şeyler yapmam gerektiğini düşünüyordum. Çevreme bakındım. Adama atabileceğim iri bir taş aradı gözlerim. Tam o sırada üstü başı dağınık, belli ki kafası da karışık bir asker belirdi. Bir duvar dibinde kestirirken aniden uyandırılıp buraya yollanmış gibi bir hali vardı. Bize doğru yaklaştı ve durdu. Anlamsız bir ifadeyle çevresine baktı. Yanlış bir yere geldiğini düşünmüş gibi koşarak uzaklaştı.

Yerde büyük bir taş görünce alıp adama atmayı planladım ama adamın oğlanın arkasına çok iyi gizlenmiş olması yüzünden bu fikrimden vazgeçtim. Bu arada tanımadığım bir adam kalabalığın arasından sıyrıldı ve yavaş yavaş polise doğru yürüdü. Polis çocuğu sürükleyerek çalıların gerisine doğru geri çekildi ve gözden kayboldu. Çalıların içinden birtakım sesler geldi. Adam bir süre sonra ağız burnu kan içinde geri döndü. Güçlkle yürüyordu. Hemen birkaç kişi koluna girip bu cesur ve yenik adamı uzaklaştırdılar. Yardıma gelen iki asker de önceki gibi bir süre şaşkın bakışlarla bizi izledikten sonra koşarak uzaklaştılar. Polis ve vücutçu çocuk tamamen gözden kaybolmuşlardı. Herhangi bir ses de gelmiyordu çalıların içinden. Kimse de gitmeye cesaret edemiyordu.

Ani bir karar alıp, yardım bulabileceğim umuduyla bilmediğim bir yöne doğru koşmaya başladım. Küçük bir tepeyi aşınca ilerdeki tel örgünün yanında bir nöbetçi kulübesinin olduğunu gördüm.

Kulübenin etrafında yaklaşık on asker vardı. Tam nöbet değişim saatine rastladığıma sevindim. Onlara doğru koşarken bağıryordum. Önce sesimi duyunca paniğe kapılıp silahlarını bana doğru çevirdiler. Bir tehlikeyi savuşturmaya çalışırken daha büyük bir tehlikenin kucağına atıldığının farkında değildim. Her an vurulabilirdim. Neyse ki postu deldirmeden onlara ulaşmayı başardım. Soluk soluğa kalmıştım. Telaş içinde olanları anlatmaya çalıştım. Yüzlerini seçebilecek kadar yanlarına yaklaşıncaya, içlerinden birisinin binbaşı olduğunu gördüm. Benim bu korkutucu geliş biçimim onu sinirlendirmişti. Ayrıca onu geç fark ettiğime de bozulmuştu. Beni azarladı. Korktuğumu görünce de benimle oynamaya başladı, ondan özür dilemek zorunda bıraktı beni. Rütbesini karanlıkta fark edemediğimi söyleyerek kendimi affettirmeye çalışıyordum ama beni dinlemiyordu bile. Tabancasını kılıfından çıkardı. Soğuk namlusunu yüzümde gezdirirken pis pis sırtıyordu. Olanları anlatmaya çalıştım ama sözcükler daha ağızımdan çıkmadan eriyip pelteleşiyor, damağıma yapışıyorlardı. Bademciklerim şişmiş, dilim mayalanmış bir hamur gibi kabarmış, ağızımdan dışarı taşmıştı. Binbaşıyla birlikte askerler de bana bakıp kahkahalarla gülmeye başlayınca onlara bir şey anlatmanın mümkün olmadığını anladım. Bir süre benimle eğlendikten sonra durumuma acıdılar ve daha güvenli bir yer olan tel örgünün öteki tarafına geçmemi söylediler. Tam bu sırada başımızın üzerinde müthiş bir gürültü duyuldu. Karanlık gökyüzüne baktık. Farklı büyüklük ve renklerdeki binlerce papağan kendi aralarında çeşitli dillerde sohbet ederek üzerimizden geçiyordu.

Uzaktaki ışığa doğru yürüdüm. Yaklaştıkça burasının orduevi olduğunu anladım, içeri girdim. Sanırım bir davet veriliyordu. Anormal bir kalabalık, kulakları sağır eden bir müzik, bağırgan ve oradan oraya koşuşturan çocuklar, birbirine toslayan garsonlar, sigara dumanı ve parfüm kokuları başımı döndürdü. Etrafa bakınırken başka bir eski sevgilimi gördüm: Biraz şişmanlamıştı. Annesinin koluna girmiş, birlikte dışarı çıkmak üzereydiler. Önce beni görmedi, etrafındakilere laf yetiştiriyordu. Ona seslenmeye çalıştım ama çıkardığım sesler ağızımdan çıkmadan boğuldu, komik iniltilere dönüştü. Bana dönüp gülmeye başladı. Bu duruma çok sinirlenmiştim. Kendimi küçük düşmüş hissediyordum. Hiç de komik olmadığımı söylemeye gayret ediyordum ama bir dilsizden farkım yoktu. Benimle alay edercesine gülüp dışarı çıktı. Havanın birden

aydınlandığını fark ettim. Eski sevgilim, kucağında sürekli ağlayan bir bebekle tekrar içeri girdi. Benden özür diledi. Yanağımdan öptü. Öyle bir öpüştü ki sanki kısa bir süre için ağzının içine girip çıktım. Onu öpmeme fırsat bırakmadan ortadan kayboldu. Kucağımda bir bebekle kala kaldım. Ne yapacağımı bilmiyordum. Bebeği dışarı çıkardım. Yüzüne baktım, benim bebekliğime benziyordu. Göz göze geldik ve sanki o da geleceğini yüzümde görmüş gibi birden susup şaşkın şaşkın suratıma bakmaya başladı.

Yanımda paçamı çekiştirip duran beş yaşlarında bir çocuk daha vardı. Sürekli soru soruyordu. Depremler neden olur? Bebekler nasıl doğar. Kapılar niye vardır? Bildiğim kadarıyla yanıtlamaya çalışıyordum. Fakat çocuk yanıtlımın bitmesini beklemeden başka bir soru daha soruyordu. Uzun süre yürüdüktan sonra bir kafeteryaya girdik. Soru soran çocuğa susması için dondurma ısmarladım. Videoda çizgi film seyrettik. On-on beş dakika geçmemişti ki, polis yanında kürk mantolu şık bir kadınla içeriye girdi. Sakınarak çevresine bakınıyordu. Tanınmamak için ceketinin yakasını kaldırmış, kafasını omuzlarının arasına çekmişti. Sırtım kapıya dönük olduğu için beni fark etmemişti. Yüzümü ondan saklamaya çalıştım. Dikkat çekmeden kafeteryadan çıkmanın bir yolunu bulmalıyım. Önce yapacağım hareketi kafamda tasarladım sonra da tam onların oturmak için hazırlandıkları bir anda hızla yerimden kalkıp kapıya doğru yürüdüm. Fakat fazla telaşlı olmam; kalkarken sandalyeyi devirmem ve bebeğin yeniden avaz avaz ağlamaya başlaması, herkesin dikkatini üzerime çekti. Bu arada adam beni fark etti ve koşarak peşimden gelmeye başladı.

Kendimi dışarıya atıp deliler gibi kaçmaya başladım. Dar sokaklardan, eski mahallelerden geçtim. Şehirde bir otomobil yarışı olduğu için trafik altüst olmuştu. Bir otoparka dalarak izimi kaybettirmeye çalıştım. Fakat adam peşimden gelmeye devam ediyordu. Tekrar yola çıktım. Askerlik şubesine doğru koştum, şubenin önünde rastladığım bir albaydan ve yanındaki bir grup askerden yardım istedim. Artık kurtulmuştum. Güven içinde onlara doğru yürürken arkama dönüp baktım. O da yavaşlamıştı ama durup geri dönmesi gerekirken kendinden emin bir ifadeyle bize doğru yaklaşıyordu. Kafam karışmıştı. Neden böyle davrandığını anlayamıyordum. Soluyor ve sırtıyordu. Bu adamın tehlikeli bir adam olduğunu ve yakalanması gerektiğini anlatmaya çalıştım oradakilere.

Herkes gülmeye başladı. Askerlerle albay arasındaki rütbe farkı silinmiş hep bir ağızdan gülüyorlardı. Adam da yanımıza geldi ve elini gayet samimi bir şekilde albayın omzuna koyarak onlara katıldı. Gülüyor ve bir yandan da işaret parmağıyla beni gösteriyordu. Yankılanan kahkahalarının arasına sıkışan sözlerini kesinlikle anlayamıyordum. Kendimi dünyanın ortasında bir başıma kalakalmış gibi hissettim. Kaçacak bir yerim yoktu ve dilsizdim veya gereğinden büyük bir dilim vardı. Etrafıma bakındım, ne ailemden biri ne de tanıdığım bir insan görebildim. Albayın bir bayrak gibi dalgalanan yüzüne çaresizlik içinde baktım. Giderek bulanıklaşan, eğilip bükülen bu biçimsiz yüzde babamın tanıdık yüzünü görür gibi oldum.

Üniforma

Uyandım. Odamdaydım. Dışarıdan gürültüler geliyordu. Kapıyı açtım. Karanlık koridorda toplanmış kalabalık bir grup, güreş tutmuş iki kişiye tezahüratta bulunuyordu. Gürültülerden rahatsız olmuşum ama kendilerini öylesine kaptırmışlardı ki, tepkimi dikkate almayacaklarını düşündüm. Biraz sonra dağılıp gideceklerini umarak içeri girdim; kapıyı kapadım. Yeni aldığım üniformayı, bir elbise askısına yerleştirmiş ve kapının arkasındaki kancaya ilişti miştim. Kapının kilidi yerine oturur oturmaz, odanın öteki tarafından gelen başka seslerle irkildim; geriye döndüm. Bu, geleceğinden daha önce haberdar olduğum Güney Koreli subay olmalıydı. Odaları denetliyordu. İlk tepkim, açık olduğunu gördüğüm odanın ikinci koridora açılan yan kapısını kapatmak üzere harekete geçmek oldu. Ancak eşiğe ulaştığımda birden karşımda beliriverdi Koreli subay. Muzaffer bir komutan edasıyla İçeri girdi. Maiyetindeki beş altı kişi kendisine eşlik ediyordu. İçlerinden birisi çevirmeniydi ve ona ilave bir organ kadar yakındı.

Subay, tam karşısında duran ön kapıya asılı üniformayı görünce adeta çarpıldı. Soluma ritminde belirgin bir artış gözlemleniyordu. Bir süre önce buna benzer bir üniforma satın aldığını ama daha bir kez bile giyemeden çalındığını söyledi. Konuşurken aniden boğuklaşan sesinin titremine, elbisemin de bir gün çalınacağı iması iliştilmişti. Sanki amacı, çalınan üniformasının acısını çıkarmaktı ya da güzel üniformalara karşı bir zaafı vardı da ne pahasına olursa olsun ona sahip olmak istiyordu ve bu davranışını haklı göstermek için de çalınmış yeni üniformasını öne sürüyordu. Böylece önce insanlarda, üniformasını çalmış olabilecekleri hissini uyandırarak onları tedirgin ediyor, ikinci aşamada da üniformayı kendisine hediye etmelerini, olmazsa satmalarını kamufle edilmiş sözcüklerle ifade ediyordu. Eğer bu da sökmezse onu adamlarına çaldırıyordu.

Yan kapının arkasındaki daha ucuza aldığım üniformayı görmezlikten gelerek yeni üniformamı kaçta aldığımı sordu. Pazardan seksen bine aldığımı söyledim. Yüzü bir televizyon ekranına dönüşmüştü; kendisiyle bir röportaj yapıyordum. Kamera benim gözümdü. Mikrofonu tutan elim, ekranın sağ tarafından görüntüye giriyordu. Kameraya doğru bakarak, bu üniformaya mutlaka sahip

olması gerektiğini söylüyordu. Görüşmenin başlarında resmi, sakin ve mantıklıydı; ancak konuşması giderek anlaşılmaz oldu.

Sorularım onu bunaltmıştı. Sözcükleri, harfleri birbirine dolaşmış loplar halinde tükürmeye başladı. Bir ara aşağılandığına ilişkin bir şeyler geveledi. Uzattığım mikrofona itti ve kamerama saldırdı. İyice kontrolünü yitirmişti. Adamları araya girdiler. Yüzü, yeterince dışa vuramadığı duygularıyla mosmor olmuştu. Nefes almakta zorlanıyordu. Dengesi bozulan kamera sağa sola yalpalamaya başladı. Görüntü parazitlendi ve kısa kesintilere uğradı.

Odadan hemen çıkmak istedi. Midesi bulanıyordu ve görmesi bozulmuştu. Yanındaki adamlardan birisi koluna girdi. Ama o, öfkeyle adamın kolundan sıyrılarak yardıma ihtiyacı olmadığını gösterdi. Odadan uzaklaşırken yarım dönüşle üniformaya ve bana bir daha baktı. Tam da bakmadı aslında, bakmak istedi ama vazgeçti.

Aynı şeyleri koridorun sonundaki kıza da yapmış. İlginçtir, adam odamdan ayrılırken şöyle dedi: "Bu üniforma kesinlikle çalınır; benim de aynısından vardı, seksen bine almıştım çalındı. Bu da çalınır". Bu tehditle karışık kehanet beni korkutmuştu. Kapıları iyice örttüm.

Üniformamı nasıl koruyacaktım. Adama yarım yamalak İngilizcemle anlatmaya çalışmıştım babamın da bir asker olduğunu ve bu üniformayı ona aldığımı. Ama iyi konuşamadığım bu dilde sözcükleri birbirine karıştırıyordum. "Babam" derken "annem" diyor sonra düzeltip "hayır babam" diye düzeltiyordum. Sonraki cümlelerde yine aynı sözcük geçtiğinde aynı yanlışları yapıyordum. Telaşla yanlışlarımı düzeltme çabam onu iyice kuşkulandırmıştı. Alaycı bir ifadeyle bana bakıyor, "tamam tamam anladık" gibilerden elini sallayarak konuşmamı kesiyor, gözlerinin soğuk namlusunu yüzümde gezdiriyordu.

Olaydan çok sonra tanıdığım subaylara adamdan söz ettim. Rütbesini sordular. Yaka işaretinden kurmay olduğunu anladığımı ama apoletindeki rütbesini gösteren şekilleri tam olarak anımsayamadığımı, binbaşı veya yarbay ama etrafındakilerin ona karşı davranışlarına bakılırsa daha çok general olabileceğini söyledim. Düşündüler; böyle bir adamı tanımadıklarını söylediler; yaptıklarına da bir anlam veremediler.

IV

“Ölüm.... en korkunç tinsel sefaleti ifade eder.”

Sören Kierkegaard

Yoklama

Önümdeki formu dolduruyorum. Bu, askerlik yaparak erişkin bir birey olduklarını ispatlamış bütün erkeklerin ve emekli ordu mensuplarının her yıl doldurmaları gereken bir Yedeklik Yoklama Bildirimi. Önceki gün, acı içinde kıvrılırken ısrarla hatırlatması üzerine dayanamayıp askerlik şubesine gitmiş, bir tane kendim için bir tane de onun için almıştım. Doldurduktan sonra formu ona uzattım. Yattığı yerden güçlkle doğrulup imzaladı. Bu çok önemseydiği işi tamamladıktan sonra 10cc morfin verdim. Kutsal bir dilde dua okuyan bir rahip gibi mırıldanarak odanın kapısını gösterdi; kapının sarktığını bu yüzden de yere sürtünerek ruhunu tedirgin eden sesler çıkardığını; sorunlu menteşenin arasına bir rondela konulması gerektiğini söyledi. Sözleri neredeyse hiç anlaşılıyordu. Bunu daha önce de birkaç kez tekrar ettiği için ne demek istediğini kavrayabilmiştim. Göz kapakları yavaşça kapandı; aylardır yatağa mahkum olmuş bedenini içerden kemirerek tüketen bir tahta kurduna benzettiği ağrının kısa süreli baygınlığından yararlanıp uykuya daldı.

Ölüm Meleği'nin sevimli tahta kurdu, organlarını hazla tüketiyor, midesindekileri sindirdikten sonra onları acı olarak dışkılıyordu. Yirmi dört saat çalışan hiper aktif bir ıstırap, bir dışkı mekinesiydi bu hayvan. Beslendiği bu beden her kıpırdığında ona daha fazla, daha hazla dışkılama arzusu veriyordu. Ne zaman ki bir uyuşturucu iğne bedenine saplanıyor o zaman ipliksi bacakları titremeye başlıyor ve sonunda yere yıkılıp bilincini yitiriyordu.

Beden daha teslim olmamıştı. Ne de olsa, son kalesi de fethedilene kadar mücadele etmek üzere eğitilmişti. Olası bir harp için ordunun yedekteki subayı, ama öte yandan da iki buçuk yıldır içinde bulunduğu kendi savaşımının kahraman bir neferiydi.

Sabah saat sekiz buçuğa doğru telefon ziliyle uyandım. Ses annemindi: "Babanızın durumu kötü, hemen buraya gelin" dedi ses. Bir telefon görüşmesi değil de seslendirilmiş bir telgraf metniydi sanki. Kısa ve her şeyi anlatan tek bir cümle. Bir taksiye atlayıp hızla şehrin öteki yakasına geçtim. Boğazın üzerindeki köprüden geçerken öteki taraf, yaşadığım taraftan ayrılıverdi. Altımızdaki nehirle bölünen iki karşıt dünya, ölümler ve diriler ülkesi.

Soğuk algınlığı yüzünden gece ateşlenmiştim. Kendimi son derece bitkin hissediyordum. Sabaha karşı üşüme nöbetiyle yükselen

ateş, beni başka bir algılama durumuna sokmuştu. Kendimi tinselleşmiş hissediyordum. Hastalık tanrısının dönüştürdüğü bir küçük-ölüydüm sanki. Rüzgâr gibi estik sarı renkli bineğimle kurşunî gökyüzünün altında. Kuş gibi geçtik Sırat'ın üzerinden karşı yakaya.

Kapıyı babamın arkadaşlarından birisi açtı. Yüzümüzde matem maskelerimizle tokalaşırken, kötü haberi gözlerden okudum. İçeri girdim. Yatakta uzanan bedeninin cansızlığı yüzüne kapatılmış beyaz tülbentten anlaşılıyordu. Ne garip, birkaç hafta önce yine yatağında böyle uzanırken tülbent annemin başındaydı ve ona bakarken o açık yüzden henüz hayatta olmasına karşın aslında ölmüş olduğu okunuyordu.

Annemin anlattığına göre, son sözleri hışırtılı bir telsizden geliyormuşçasına güçlkle anlaşılıyormuş ve galiba şöyle demiş: "İrtifa kaybediyoruz!".

Yeni bir hayatın düşünür kurarak ordudan emekli olmuştu. Bir yılı geçmeden ölümcül bir hastalığa yakalandığını öğrendi. Modern tıbbın tüm çabaları hastalığın ruhu karşısında etkisiz kaldı. Yüce bir ses kulağına, yeni bir yaşam için önce hayattan emekli olması gerektiğini fısıldıyordu.

Toprağa verdiğimiz gece düşümde gördüm onu; sağlıklı görünüyordu. Üzerinde üniforması vardı. Salondaki koltuklardan birisine oturmuştu. Yanına gittim, merakıma engel olamadan "Ölümden çok korkuyorum, nasıl bir şey ölüm?" diye sordum. Sorumu yanıtlarken tebessüm ediyordu; "Ben ölmedim ki" dedi, "gördüğün gibi buradayım hâlâ... Hem ölümden korkma, ölüm diye bir şey yok". Oturduğu yerden kalktı. Her atlayış öncesinde ayaklarının zarar görmesini engellemek için yaptığı gibi sargı bezleriyle parmaklarını ve bileğini sarmaya başladı. Ayaklarını bandajlamayı bitirdikten sonra sadece özel durumlarda kullandığı botlarını giydi. Bağcıklarını özenle bağladı. Tıraş takımını, havlusunu çantasına yerleştirdi. Camdan dışarı baktım; jipi kapının önünde bekliyordu. "Nereye gidiyorsun?" dedim. Bir şeyleri gizlediği zamanlar yaptığı gibi kısa ve kaçamak bir yanıt verdi, "tatbikat" dedi, "söyle annene belki gece gelmem."

Annem kardeşimle beni uyandırdığında hava yeni ağarmak üzereydi. Bizi pencerenin önüne getirdi. Ufuktaki hava alanından birbiri ardına homurdanarak kalkan uçakları gösterip "Bakın, babanızın uçağı" dedi. Uykulu gözlerle uçuşan siyah lekelere baktık.

Bir saat geçmemiştı ki, radyoda kahramanlık türküleri çalmaya başladı. Şanlı ordumuz barış için savaşmaya başlamıştı. Annemin çenesi büzüştü, gözleri ve burnu akmaya başladı. Kardeşim ve ben şaşkındık. Nasıl davranacağımızı bilemiyorduk. Radyodaki yayın aniden kesildi ve kalın bir erkek sesi odada yankılanmaya başladı: "Babanın uçağı düştü!"

Göz kapaklarım birden açılıverdi. Bir süre yattığım yerden karanlık odanın tavanına doğru baktım. Radyodaki ses konuşmaya devam ediyordu. Bu kez fısıldayarak ve sadistçe bir zevkle tek bir cümle daha etti: "Nerede şimdi baban?". Soru üzerimi öğle bir abandı ki ağırlığı altında ezildim, un ufak oldum. Ve düşümde babama yönelttiğim bir soruyu anımsadım. şöyle demiştim ona, "Ölünce n'oluyor, nereye gidiyoruz?" "Bir yere gittiğimiz yok, gördüğün gibi buradayız" demişti. Anlayamadım. Çünkü ben onun gibi ölü olmadığım halde nasıl oluyordu da onunla aynı mekânı paylaşabiliyorduk? "Aramızdaki fark şu" diye başlamıştı yanıtına, "sen uyanınca buradan gideceksin, bense hep burada kalacağım".

Paraşütsüz Atlayış

Paraşütsüz atlamayı hiç denediniz mi? Hem zor bir iştir, hem de tehlikeli. Eğer üzerinizde bir paraşüt olduğuna inanarak atlamazsanız asla başaramazsınız.

Güzel bir gündü. Yine uçaktaydık. Bir C-130. İçi tamamen boştu; uçaktan çok karanlık bir mağarayı andırıyordu. Açık kapının ağzında durup hafifçe dışarıya uzanmış, aşağıdaki yemyeşil ormanı izliyorduk. Uçak kanat çırpıp süzülüyordu. O, kapıdan bir bacağını boşluğa sarkıtmış, bedenini rüzgâra vermiş, ormanın ortasında mücevher gibi parlayan duru krater gölünü hayranlıkla izliyordu. Fazla sarkmamasını söyledim, ama beni duyduğunu sanmıyorum. Uçağın gürültüsünden değil; sanki büyülenmiş gibi bakıyordu göle. Ve aniden kendini aşağıya bıraktı. Montunun altına gizlenmiş bir paraşütün varlığına inanarak atladığına eminim. Buna öyle inanmıştı ki, düşerken montunun fermuarını açıp da orada katlanmış bir paraşüt veya en azından ona benzer bir şey bulamayınca, hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden serbest düşüşüne devam etti. Giderek küçülen bedeni, uçaktan düşürülmüş bir eşarp gibi gölün üzerinden geçip, ormanın derinliklerinde kayboldu.

Giyotin Hakkında Rapor

Trampetlerin gerilimi tırmandıran asabi sesi, meydana birikmiş kalabalıktan yükselen buharımsı gürültüyü aniden bastırdı. Her şey bu aniden içinde olup bitiverdi. Kuşkusuz olayın üzerimizdeki etkisi çok daha uzun bir süre devam ediyordu. İnfazın gerçekleştirilme hızıyla, biz ibret alması gerekenler üzerindeki etkisinin süresi arasında ters bir orantının olduğu yetkililerin de dikkatini çekmiş olmalıydı. Bunun sebebini ayrıntılı bir şekilde düşündüm. Bir kere, yöntemin teknik özellikleri çok önemliydi. Yukarılardan gelip mahkumun boynuna inen bıçak öyle keskin ve öyle hızlıydı ki, onun şöyle bir fark edilişi, olayı basit bir boyna inmeden çıkarıp, onu bıçağın boyna doğru emilmesine dönüştürüyordu. Yerçekimi adeta ilahi bir nefes olarak algılanıyordu; ense ise onu yutan bir ağız. Öte yandan hareket halindeki bıçağın üzerine düşen ışığın parlak yansıması gözleri kamaştırıyor, bu da onu bir giyotin olmaktan çıkarıp, Göklerden yüreklerimize inen bir yıldırım haline getiriyordu.

Keskinlik ve hız; bu iki unsur çok önemliydi ve birbirlerini bütünlüyorlardı. İnfazın göz açıp kapayana değin kısa bir zamanda gerçekleşmesi, olayın hafızalara tam anlamıyla kaydedilmesine engel oluyordu ve aynı sebeple bu kritik an hatırlanmaya çalışıldığı her seferinde, mevcut bilgiler başka bilgilerle takviye edilerek yeniden yazılıyordu. Böylece an, bir tohum gibi belleklerde çimleniyor; ruhun derinliklerine kök salıyor ve giyotini göklere doğru uzanan efsanevi bir ağaca dönüştürüyordu.

Bir başka önemli nokta da Adalet Tanrısı'na sunulan kurbanların sepete yuvarlanan başlarında, bedenden koştukları an durmuş bir saatin akrep ve yelkovanları gibi size bakan gözler. Bu gözlerde tüm acıları uyuşturan narkotik bir şaşkınlık, sanki izleyenlerin üzerinde fizikötesi bir merak uyandırıyor ve bu da bilmedikleri bir gerçeğin tanığı olarak kurbanın ve buna sebep olan giyotinin kutsanmasına sebep oluyordu. Başka türlü söylenecek olursa, yukarılara "uçurulmuş baş"; yerdeki, bedenden ayrılmış başın gözleri aracılığıyla bizlere içerden sesleniyordu.

Kafanın koştugu anın üzerimizdeki etkileri yaşam boyu devam ediyordu; etkilerin sebebi olan an ise düşünülmecek kadar korkunç bir an olarak daima düşünce dışına atılıyordu.

Dolayısıyla ölüm yaşamda değil de yaşamın ötesinde bir yerde

gerçekleştığı, daha doğrusu bir ölümden çok bir aydınlanma olarak "yaşandığı" için giyotinle idam edilmek, insanda adalet tanrısına karşı bir saygı uyandırıyor.

Bu arada bir şey daha var ki bunu öğrenmek hayatıma mal oldu; o da şu: Şimdiye kadar anlattıklarımın gizli bir tarikatın sırrıymışçasına saklı kalması gerektiği.

Derin Uyku

Adam ölüm korkusunu yenmeye çalışıyordu. Şöyle düşündü bir gün. "Belki" dedi, "gerçek yaşamda ölüme kafa tutmak büyük cesaret ister. Fakat yine de yapabileceğim bir şey var: düşlerim... Düşlerimde ölüm tehlikesiyle karşı karşıya geldiğimde hemen korkup uyanıyorum. Oysa önce ölümü uykumda alt etmeyi öğrenmeliyim... Eğer bunu başarırım gerçek hayatta da başarabilirim." Bu yeni fikir hoşuna gitti ama uygulamak hiç de kolay olmadı adam için. Uzun uğraşlar sonunda başardı; bir gün rüyasından uyanmadı.

İkinci Balayı

Dönüp karısına bakan adam, bir dejavu yaşıyordu. Kendisinden birkaç yaş küçük olan karısı ise, ona doğru gülümseyen bu yüzde ama ona doğru bakmayan gözlerde her zamanki dile getiremediği sır vermezliği hissetti. Adam başını yola doğru çevirirken, farkında olmadan yüzünde çıkmış bu gülümseme de yavaşça kayboldu. Bu yavaşça kabarıp çatlayan, ve sonra da dökülüp kaybolan gülümsemenin altından çıkan ifadede gizliydi ipucu. Elleri biraz daha sıkı direksiyonu.

Yönü belirsiz bir rüzgârla sürüklendiler o sessiz sahil kasabasına aynı marka, aynı renk otomobilleriyle. Yıllar önce, karı-koca biriktirdikleri bir miktar parayla satın almışlardı. Onlara çıkardığı ağır masraflara karşın ailenin tek çocuğuna gösterilen bir özenle üzerine titriyorlardı. Sanki daha çok o istemişti bunu ve bütün sorumluluğu üstlenmişti. Beklenen arızalara göğüs gererek sürdürüyordu yolculuğu çünkü.

Yine, kovamadığı sorular üşüştü başına; durmadan kanını emen yarasalar. Düşündükçe kafasını çatırdatan, bedenini alıp okyanusun ortasında dalgalarla boğuşan bir gemiye fırlatan sorular. Güneşliğin arkasındaki aynada rujunu tazeleyen karısına baktı. Kırk yıl önceki hali gözünün önüne geliyordu. Pürüzsüz cildi, kokusundaki dirilik, etinin yumuşaklığı; o boş otelde geçirdikleri balayı. Şampanya köpüğü ve anason kokusu. Sonra o kâbus.

Otomobili aynı otoparka bıraktılar. El ele tutuşup, yanlarına aldıkları küçük bir bavulla otele girdiler. Sabaha kadar kimse bir şey anlamamıştı. Ne uzaktaki köpeklerin ne de odalar arasında koşuşturup duran çıplak ve sarhoş kadınların çıkardıkları seslerin hangi acı çığlıkların, hangi yardım isteyen iniltilerin üzerini örttüğünü işiten olmamıştı.

"...yazıyla olan ilişkiye yön veren bir kelime..."

Ergun Kocabıyık'la "Bal-Ayı" üzerine bir söyleşi.

AltKitap: Kitaba bakınca akla gelen ilk soru neden "Balayı" değil de "Bal-Ayı" olduğu. Buradan başlayalım mı?

Ergun Kocabıyık: "Balayı" sözcüğünün benim için ifade ettiği çağrışımsal zenginliği vurgulamak için denilebilir. Bu, benim yazıyla olan ilişkiye yön veren bir kelime; onun bilinçdışımın derinliklerine açılan bir kapı olduğunu düşünüyorum.

AltKitap: Balayı sana neleri çağırıştırıyor?

Ergun Kocabıyık: Öncelikle "merak". Ortaokulda, fen derslerinin birinde üreme konusu anlatılıyordu. Öğretmenin bizleri asıl ilgilendiren, insanların nasıl üredikleri meselesine hiç girmediyini fark etmiş ve sorularıyla kadıncağızı bunaltmıştım. Veli toplantısında, anneme, sitemkâr bir şekilde derslerde fazla meraklı davrandığımdan, zaman zaman kendisini zor durumda bırakıyor olmamdan söz etmiş.

Cinselliğin keşfi insanın ilk büyük erginlenmesidir. Bu öylesine önemlidir ki, örneğin bütün yaban topluluklarda bedensel olduğu kadar tinsel ve dinsel bir değer de taşır. Cinsel erişkinliğe ulaşan çocuk artık çocukluktan çıkar, yetişkinliğe adım atar ve topluluğun bir üyesi haline gelir. Geleneksel toplumlarda, ilk cinsel deneyimler törensel bir şekilde yaşanır. Mistikler bu deneyimi derinleştirmişler onun yalnızca bedensel bir hazla ilgili olmadığını ruhsal bir keşifle de ilgili olduğunu vurgulamışlardır ve onu bir alegori haline getirmişlerdir. Mevlana'nın öldüğü gece şeb-i aruz olarak kutlanır. Şeb-i aruz gerdek demektir. Ama burada kelime manevi bir gerdeği ifade eder, bilinmeyenin duvağının kalktığı ve aydınlanmaya kavuşulan kutlu bir an. Âşıkın mâşuka kavuşması alegorisi, insanlığın temel hülyasını özetler: Bir an gelecek ve biz merak ettiğimiz her şeyin cevabını alacağız. Bu hoş bir rüya ama buna fazla kaptırmamak gerek, Aragon'un meşhur sözünü de hatırlayalım arada bir, "mutlu aşk yoktur."

AltKitap: Bu senin ilk kitabın değil ama edebiyat alanındaki ilk kitabın. Edebiyatta ilk kitapların genellikle otobiyografik olduğu söylenir. Bal-Ayı'nın böyle bir yanı var mı?

Ergun Kocabıyık: Kesinlikle var. Özyaşam, hayatımın yalnızca dış dünyada olup biten kısmıyla ilgi olamaz. İç yaşamımız da en az dış dünyadaki yaşamımız kadar özyaşamımızın bir parçası. Balayı hem dış dünyanın hem de iç dünyanın keşfini simgeliyor benim için.

Ergenlik çağına geldiğimde fen öğretmenimin ısrarla benden sakladığı bilgiyi öğrenme zamanı da gelmişti. Babam bir gün beni karşısına aldı ve malum bir konuşma yaptı ama can alıcı soruları yine karanlıkta bıraktı ama daha iyisini yaptı ve merak ettiklerimi öğrenebileceğim bir seksoloji ansiklopedisi verdi. İşte bu an benim edebiyatla ilişkimin başladığı andır. Ansiklopedi 1963'te basılmıştı, yani ben doğmadan önce. Sayfalarını karıştırdım merakımı gidermeye çalıştım. Ancak

benim için asıl çarpıcı olan metinlerdeki tuhaflıktı. Daha sonraları, hissettiğim bu tuhaflığın edebiyat denilen şeyle ilişkili olduğunu anladım. Ansiklopedinin balayı maddesi şöyleydi:

Balayı: Evlilik hayatının ilk devresine “Balayı” adı verilir. Balayı devresinde, birçok merak gıcıklayıcı sorulara cevap aranır. Onun için bu devre aşk, heyecan, mutluluk ve derin zevklerle birlikte, birtakım hayal kırıklıkları, şaşkınlıklar içinde geçer. Bu yüzden bu devrenin alışılmış çevreden, oturulan hatta oturulacak şehirden başka bir yerde geçirilmesi çok faydalı olur. Evlilik hayatının başlangıcı, kadın için bir öğrenme ve çıraklık devresidir. Bir erkek karısına, yalnız cinsi münasebet esnasında nasıl hareket edileceğini değil, daha önce, bu münasebet esnasında nasıl heyecan duyabileceğini öğretmelidir. Şu halde her şeyden önce, “öğretmen”in sabırlı ve kendine hâkim olması gerekir. Kadının cinsi duygularının uyanışı yavaş yavaş olur. Ancak bazılarında biraz daha yavaş, bazılarında biraz daha sür’atlidir. Bütün beden ve ruhi kuvvetlerin geliştirilmesinde olduğu gibi, bunda da kaide şu olmalıdır: “Yorulmadan çalıştırmak ve işletmek.” Zifaf gecesinden sonraki beş altı gün içinde kadının tam bir istirahate bırakılması çok doğru olur. Ayrıca ilk cinsi münasebetlerdeki sürtünme dolayısıyla yeni gelinin dış tenasül uzvunda bir kızarıklık, hatta hafif iltihaplanma husule gelir. Bunlar geçinceye kadar fazla sık münasebette bulunmamak lazımdır. Zaten çiftler sınıırı fazla aşttıkları zaman tabiat kendilerine “dur” demesini bilir. Uğranılan yorgunluk da bir süre dinlendikten sonra geçer. Balayı bitip, çiftler eve döndükten sonra, kadın için yine oldukça güç ve karışık bir devre başlar. Zira, tatil bittiği için erkek normal çalışma hayatına başlayınca kadın kendini yalnız hatta ihmal edilmiş hissedecektir. Fakat bu nazik devrede Mükemmel Evlilik’in prensiplerini öğrenmeye ve tatbik etmeye çalışmakla son derece güzel ve oyalayıcı zaman geçirmek pekâlâ mümkündür.

Edebiyat bunun neresinde diye düşünenler varsa,.Hint-Avrupa uygarlığı kuramını ortaya atan ünlü bir dilbilimci, budunbilimci ve din tarihçisi olan Georges Dumezil’in bir sözünü aktarabilirim. Kendisiyle yapılan bir söyleşide şöyle bir soru yöneltiliyor, “Bir gün şunları söylemiştiniz bana: yanılmışsam, yaşantımın bir anlamı yoktur.” Dumezil şöyle yanıtlıyor soruyu: “Bilimsel yaşantım, evet. Ama bu bile gerçek değildir: Yanılmış olsam bile, bir işlevi olacaktır, eğlendirmiş olacaktır beni. Her halükârda bugün yaşamı yeniden kurmak için çok geç, bu yaşamdan kaçamam artık. Diyelim ki tamamen yanıldım, Hint-Avrupalılarım Riemann ve Lobaçevski’nin geometrileri gibi olacaktır: Gerçek dışı yapılar. Hiç de fena değil bu. Kütüphanelerde raf değiştirmem yeterli olacaktır: “romanlar” bölümüne geçerim o zaman.”

AltKitap: Ansiklopedilerin de bir gün kütüphanelerin edebiyat bölümlerine konulabileceği düşünülebilir o zaman. Ne dersin?

Ergun Kocabıyık: Bir yanlarıyla daha şimdiden öyleler zaten. Özellikle eski ansiklopedilere bakarsanız birçoğunun artık gerçekle bağlarını koparmış olduklarını görürsünüz. Onların anlatımlarından hayli etkilendiğimi söyleyebilirim.

AltKitap: Son olarak internet yayıncılığı hakkında neler düşünüyorsun, bu konuda iyimser misin yoksa kötümser mi?

Ergun Kocabıyık: Geçmişten bugüne baktığımızda bilişim aleminde hayal edemediğimiz gelişmeler olduğunu görüyoruz ve gelişmelerin hızı baş döndürücü. Basılı yayıncılık tamamen tarihe karışmayacak belki ama yayıncılığın geleceğinin internette olduğu kesin. Bu daha anlaşılabilmiş değil. Müzik dünyasındaki gelişmeler, örneğın MP3 hadisesi çok somut bir örnek. Yayıncılığı da buna benzer ciddi bir sarsıntı bekliyor. Yayıncılar buna hazır olsun.